

Hur ska skogspolitiken genomföras på Gotland?

*Betänkande av utredningen
Organisationen av skogspolitiska uppgifter
på Gotland*

Stockholm 2008

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2008:103

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 2003.
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Textbearbetning och layout har utförts av Regeringskansliet, FA/kommittéservice

Tryckt av Edita Sverige AB
Stockholm 2008

ISBN 978-91-38-23092-3
ISSN 0375-250X

Till statsrådet Eskil Erlandsson

Genom beslut den 24 april 2008 bemyndigade regeringen statsrådet Eskil Erlandsson att tillkalla en särskild utredare med uppgift att utvärdera hur försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län påverkar genomförandet av skogspolitiken. Utredaren skulle också lämna förslag om hur Skogsstyrelsens uppgifter bör organiseras och utföras på Gotland.

Den 24 april 2008 förordnades landshövding Eva Eriksson att vara särskild utredare. Som utredningssekreterare anställdes jägmästare Ann-Sofie Holmgren den 23 juni 2008.

Den 25 september 2008 beslutade regering om tilläggsdirektiv för utredningen där tiden för utredningen förlängdes med en månad, det vill sägs till och med den 30 november 2008.

Textredigering och layout har utförts av assistent Lena Enstam, kommittéservice.

Jag överlämnar härmed betänkandet *Hur ska Skogspolitiken genomföras på Gotland?* (SOU 2008:103). Mitt uppdrag är därmed slutfört.

Stockholm i november 2008

Eva Eriksson

/Ann-Sofie Holmgren

Innehåll

Sammanfattning	9
Författningsförslag	11
1 Bakgrund	15
1.1 Försök med vidgad samordnad länsförvaltning – Gotland.....	15
1.2 Utgångspunkter för arbetet	17
2 Mina övergripande ställningstagande och förslag	19
2.1 Scenario A – länsstyrelsen på Gotland är ansvarig för skogspolitikens genomförande	19
2.2 Scenario B – Gotland är ett distrikt inom Skogsstyrelsens organisation.....	25
2.3 Vilket scenario är bäst för skogspolitiken på Gotland?.....	28
3 Skogen, skogsnäringen och miljöbevarande på Gotland	31
3.1 Gotlands skogar	31
3.2 Skogsbruk och skogsnäring.....	33
3.3 Miljöbevarande	37

4	Beskrivning av skogspolitiken, organisationsutvecklingen samt försökets ramar	39
4.1	Skogspolitiken under försöksperioden 1998–2008	39
4.2	Länsstyrelsens och Skogstyrelsens organisation under försöksperioden.....	40
4.3	Ekonomi under försöksverksamheten	43
4.4	Regelverket kring försöksverksamheten.....	47
4.5	Förhållandet mellan Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Gotlands län.....	48
5	Försöksverksamhetens påverkan på skogspolitikens genomförande	51
5.1	Tidigare utvärderingar.....	51
5.2	De skogliga sektorsmålen – gotländsk tolkning av den nationella skogspolitiken	52
5.3	Uppfyllelse av de skogliga sektorsmålen på Gotland.....	54
5.4	Polytax-resultat för Gotland i jämförelse med övriga regioner	62
5.5	Vad möter en skogsägare på Gotland i jämförelse med fastlandet?	65
5.6	Verksamhetsplanering och nyttjande av tid	65
5.7	Slutsatser av skogspolitikens måluppfyllelse	66
6	Författningskommentar	69
	Källförteckning	71

Bilagor

<i>Bilaga 1</i>	Kommittédirektiv (Dir. 2008:46)	75
<i>Bilaga 2</i>	Kommittédirektiv (Dir. 2008:112)	79
<i>Bilaga 3</i>	Gotland ett distrikt inom Skogsstyrelsen	81
<i>Bilaga 4</i>	Skogsstyrelsens organisation	87
<i>Bilaga 5</i>	Länsstyrelsen i Gotlands läns organisation.....	89
<i>Bilaga 6</i>	Samarbetsavtal i anslutning till försök med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län	91
<i>Bilaga 7</i>	Processen som en markägare möter under skogens omloppstid – Länsstyrelsen	99
<i>Bilaga 8</i>	En beskrivning av processen i kontakter mellan skogsägare och Skogsstyrelsen under en skogs omloppstid – Skogsstyrelsen	105
<i>Bilaga 9</i>	Utredningens kontakter	109

Sammanfattning

På Gotland pågår under perioden 1998–2010 ett försök med vidgad samordnad länsförvaltning. Försöket skulle från början vara i fyra år men har förlängts i två omgångar, senast 2006. Det innebär att Skogsstyrelsens regionala uppgifter utförs av Länsstyrelsen i Gotlands län. I propositionen En skogspolitik i takt med tiden (2007/08:108) beslutade regeringen att försöket skulle utvärderas med utgångspunkten att skogspolitikens mål ska kunna genomföras likvärdigt i hela landet.

I betänkandet har målsättningen varit att belysa hur försöksverksamheten påverkar genomförandet av skogspolitik, samt utifrån Gotlands förutsättningar föreslå en organisation av de skogspolitiska uppgifterna som bäst ska gagna Gotland och svensk skogspolitik.

Det har visat sig svårt att utvärdera hur försöket har påverkat skogspolitikens genomförande. Vad som har konstateras är att länsstyrelsen har utifrån de skogliga regionala sektorsmålen samt Distrikts-Polytaxen bedrivit en skogspolitik som ligger i linje med landet i övrigt. Uppföljningen av skogspolitik på Gotland har dock varit bristfällig från Skogsstyrelsens samt Regeringskansliets sida.

På länsstyrelsen har man valt att integrera skogsfrågorna i sin organisation. Detta leder till att skogspolitikens även vägs mot länsstyrelsens andra politikområden som naturvård, kulturmiljövård, vatten och fiske m.m. Skogsfrågorna får på detta sätt ett samhällsperspektiv i och med att de sätts i ett större sammanhang. Länsstyrelsen har valt en organisationsmodell som de anser bäst passar deras arbetssätt, och där har man delat upp skogsfrågorna på olika enheter. Länsstyrelsen har därmed tre chefer som är ansvariga för olika delar av skogspolitik. Med tanke på att själva grunden i den svenska skogspolitik handlar om att hela tiden, i alla situationer, kunna göra avvägningar mellan de två jämställda målen produktion och miljö, ser jag att en uppdelning av skogsfrågorna på

olika grupper eller ”team” riskerar att motverka detta. Jag uppfattar också att det saknas en tydlig ledning för skogspolitiken på Gotland.

Utredningen är av uppfattningen att försöksverksamheten har pågått alldeles för länge med alltför otydliga mål och med för lite stöd från berörda myndigheter och departement. Försökets status har skapat en osäkerhet hos medarbetarna, samt gjort det legitimt att ifrågasätta länsstyrelsens skogliga verksamhet. Oavsett organisationsmodell förordar jag att försöket avbryts omedelbart.

När det gäller Gotlands framtida skogliga organisation är den övergripande frågan, som jag ser det, hur staten ska organisera sig på den regionala nivån. Detta är något som diskuteras men inga direkta beslut har fattats. Jag kan därför inte beakta regionfrågan fullt ut, även om det kanske just är denna fråga som kommer att avgöra vilken organisationsform som skulle vara lämpligast för skogspolitiken på Gotland. Jag har valt att presentera två möjliga lösningar, scenario A och B, som båda kan uppfylla skogspolitiken under de givna förutsättningarna.

Skogens roll i ett hållbarhetsperspektiv ska inte underskattas. I scenario A fortsätter länsstyrelsen att hantera skogspolitiken, och här ser jag det som en stor fördel att skogspolitiken hanteras i ett större sammanhang. Skogsfrågorna blir en del av länsstyrelsens arbete att, som statens representant på regional nivå, bygga ett hållbart samhälle där ekonomisk, social och miljömässig hänsyn tas. Skogspolitikens två jämställda mål med produktion och naturvårdshänsyn får också en mer central roll. Vidare finns det samordningsvinster i form av närhet till andra enheter, till exempel kulturmiljö, vatten och fiske, naturvårds- och planfrågor m.m. Under förutsättning att skogsfrågorna koncentreras under en skogschef i ett team kommer skogspolitiken på Gotland lättare att kunna anpassas till den nationella arenan.

I scenario B återgår skogsfrågorna till Skogsstyrelsen. Om Gotland blir ett distrikt inom Skogsstyrelsen kan kostnader och arbetsinsatser i form av specialanpassningar inom IT, uppföljningsaktiviteter, kompetensutveckling, administration m.m. att minska. Utveckling och drift av tekniska system och annan organisationsutveckling kan ske samordnat med övriga delar av Skogsstyrelsen. Med andra ord skulle såväl Skogsstyrelsen, Regeringskansliet som Länsstyrelsen i Gotlands län slippa lägga resurser på att finna speciallösningar som är anpassade för den särskilda situationen på Gotland. Det skulle också garantera att Gotland deltar i den skogspolitiska vardagen.

Författningsförslag

Betänkandet ger två alternativa scenarios, vilka leder till olika författningsförslag.

Scenario A innebär att Länsstyrelsen i Gotlands län genomför skogspolitiken i länet.

Scenario B innebär att den skogspolitiska verksamheten återförs till Skogsstyrelsen. I båda scenarios upphör försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län.

Författningsförslag Scenario A

1. Lag om vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län

1 § I Gotlands län får bedrivas vidgad samordnad länsförvaltning. I den omfattning regeringen bestämmer fullgör länsstyrelsen de uppgifter som ankommer på Skogsstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den x yy 20zz, varvid lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län ska upphöra att gälla.

2. Förordning om vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län

1 § Enligt lagen (200y:xxx) om vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län ska länsstyrelsen fullgöra de uppgifter som ankommer på Skogsstyrelsen i den omfattning som regeringen bestämmer.

2 § Av de uppgifter som ankommer på Skogsstyrelsen enligt skogsvårdslagen (1979:429) ska länsstyrelsen i Gotlands län fullgöra uppgifter som anges i 8 och 9 §§, 10 § tredje stycket, 10 a, 13, 14, 16, 23-25, 27 och 36 §§ i samma lag.

Länsstyrelsen ska inom Gotlands län utöva den tillsyn över efterlevnaden av skogsvårdslagen och med stöd av lagen meddelade föreskrifter som ankommer på Skogsstyrelsen enligt 33 § skogsvårdslagen.

Vid överklagande av beslut enligt skogsvårdslagen som meddelats av länsstyrelsen skall 40 § skogsvårdslagen tillämpas.

Länsstyrelsen ska verka för att skogen och skogsmarken utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthållig och god avkastning och i övrigt fullgöra de uppgifter som ankommer på Skogsstyrelsen enligt

1. 2 § 2, 9, 10, 14, 19 och 20 förordningen (2007:1046) med instruktion för Skogsstyrelsen,

2. 3 § tredje stycket, 13-15, 30 §§ andra stycket och 34 a § första stycket skogsvårdsförordningen (1993:1096), och

3. 3-5 §§, 7 § andra stycket och 8 § förordningen (1993:555) om statligt stöd till skogsbruket.

3 § Länsstyrelsen får ta ut avgifter för varor och tjänster i enlighet med 12 § första stycket förordningen (2007:1046) med instruktion för Skogsstyrelsen och bedriva tjänsteexport i enlighet med vad som anges i 4 § samma förordning.

Vid uttag av ersättning enligt första stycket ska de föreskrifter som Skogsstyrelsen meddelar i enlighet med 12 § andra stycket nämnda förordning tillämpas.

4 § Av de uppgifter som ankommer på Skogsstyrelsen i lag eller annan författning inom miljöområdet ska länsstyrelsen i Gotlands län fullgöra uppgifterna i följande fall:

1. 14 § samt vad som anges i punkterna A8, A15 och A25 i bilagan till förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken,

2. 6 och 7 §§ samt 10 § andra stycket förordningen (1998:904) om täkter och anmälan för samråd,

3. 43 § förordningen (2006:1010) om växtskyddsmedel,

4. 2 § andra stycket, 6, 22, 24, 26, 28 och 34 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.,

5. 7 och 11 §§ förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m., och

6. 1 kap. 10 § förordningen (2007:481) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder

5 § Av de övriga uppgifter som ankommer på Skogsstyrelsen enligt andra lagar eller författningar skall länsstyrelsen i Gotlands län fullgöra uppgifterna i följande fall

1. 12, 30, 33, 36 och 62 §§ lagen (1933:269) om ägofred,
2. plan- och byggförordningen (1987:383),
3. jaktförordningen (1987:905), och
4. 21 kap. 40 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Denna förordning träder i kraft den xx yy 200z då förordningen (2005:1191) ska upphöra att gälla.

3. Förordning om ändring i förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion

Regeringen föreskriver att 8 § i förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion ska ha följande lydelse.

8 § I lagen (200y:xxx) om vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län finns bestämmelser om att länsstyrelsen fullgör uppgifter som annars är Skogsstyrelsens.

Vid Länsstyrelsen i Gotlands län ska det finnas sakkunniga för skogsfrågor. Innan länsstyrelsen beslutar om sådana anställningar ska länsstyrelsen samråda med Skogsstyrelsen.

Författningsförslag Scenario B

4. Lag om upphörande av lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län ska upphöra att gälla den xx yy 200z. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före den XX YY 200z.

5. Förordning om upphävande av förordningen (2005:1191) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län

Regeringen föreskriver att förordningen (2005:1191) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län ska upphöra att gälla den xx yy 200z.. Den upphävda förordningen gäller dock fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före den XX YY 200z.

1 Bakgrund

1.1 Försök med vidgad samordnad länsförvaltning – Gotland

Etablering av försöket 1996–1998 och dess första fas 1998–2002

Flera olika faktorer bidrog till att Gotland blev ett försökslän när det gäller vidgad samordnad länsförvaltning.

I sitt slutbetänkande Regional framtid (SOU 1995:27) lämnade Regionberedningen förslaget att skogsvårdsstyrelserna skulle föras in i länsstyrelseorganisationen. De uppgifter som inte utgjorde myndighetsutövning (t.ex. uppdragsverksamhet) skulle bolagiseras eller läggas över på skogsnäringen. Flertalet remissinstanser var dock kritiska till Regionberedningens förslag om att inordna skogsvårdsstyrelserna i länsstyrelsen.

I maj 1996 uttryckte dåvarande landshövdingen i Gotlands län, Thorsten Andersson, i en promemoria till regeringen önskemål om att få genomföra en försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning vid länsstyrelsen. Motivet var en önskan att effektivisera den statliga länsförvaltningen i Gotlands län och motverka en fortsatt centralisering inom de statliga verken. Han menade att detta kunde utarma kompetensen och beslutskraften i de statliga organen i Gotlands län (SOU 2000:85) eftersom verksamheten på Gotland i så fall troligen skulle ledas från fastlandet.

I propositionen Den regionala samhällsorganisationen (1996/97:36) föreslog regeringen att en försöksverksamhet skulle genomföras i Gotlands län med vidgad samordnad länsförvaltning. Detta innebär att länsarbetsnämnden och skogsvårdsstyrelsen inordnades i länsstyrelsens organisation och därmed inte längre organisatoriskt hörde till Arbetsmarknadsstyrelsen respektive Skogsstyrelsen. Samtidigt skulle Gotlands län också genomföra ett försök med ändrad regional ansvarsfördelning mellan stat och kommun, där de regionala utvecklingsfrågorna skulle flyttas från

länsstyrelsen till Gotlands kommun. Regeringen menade att försöket med vidgad samordnad förvaltning därmed skulle vara av särskilt värde just i Gotlands län, eftersom man då också kunde studera erfarenheterna av en mer samlad statlig regional förvaltning i ett län där verksamheten drevs under delvis nya förutsättningar. Riksdagen beslutade att försöket skulle genomföras under perioden 1998 t.o.m. 2002 (prop. 1996/97:36, bet. 1996/97:KU4, rskr. 1996/97:77).

Förlängning av försöksverksamheten i två omgångar, 2002–2006 och 2006–2010

Försöksverksamheten på Gotland följdes upp inom ramen för den parlamentariska regionkommittén, PARK (dir. 1997:80). PARK ansåg i sitt slutbetänkande (SOU 2000:85) att försöksverksamheten skulle förlängas ytterligare en mandatperiod t.o.m. år 2006. Även regeringen föreslog detta i sin proposition Regional samverkan och statlig länsförvaltning (2001/2002:7). Regeringen menade att det tar tid att genomföra en organisatorisk förändring av detta slag och att de olika verksamheterna borde få en möjlighet till samordningsvinster efter den första försöksperioden.

Regeringen beslutade i december 2004 att försöket skulle utvärderas på nytt (Fi2004/6158). Utvärderingen genomfördes av Statskontoret och slutrapporterades till regeringen i augusti 2005. Statskontoret anger i sin rapport att integreringen av länsarbetsnämndens och Skogsstyrelsens verksamhet i länsstyrelsen inte bör fortsätta som ett försök efter 2006 eftersom det har bidragit till oro och oklarheter som har påverkat verksamheten negativt. Statskontoret förordar i stället att försöksverksamheten blir permanent. Vissa remissinstanser anser emellertid att försöksverksamheten bör fortsätta, med hänvisning till Ansvarskommitténs pågående arbete med att se över struktur och uppgiftsfördelningen i hela samhällsorganisationen (Fi2003:02). Detta arbete skulle slutredovisas den 28 februari 2007. Regeringen beslutade i linje med dessa remissvar att förlänga försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning till och med den 31 december 2010 med motivering att en permanentning eller ett avslutande vore att föregripa Ansvarskommitténs samlade bedömning av den statliga verksamheten på regional nivå. (Prop. 2005/06:193). Ansvarskommittén lämnade dock inget förslag när det gällde försöket med samordnad förvaltning.

Utvärderingen av skogspolitikens genomförande i hela landet och hur det relaterar till försöksverksamheten

Parallellt med utvecklingen på Gotland har fr.o.m. den 1 januari 2006 Skogsvårdsorganisationen, som tidigare bestod av Skogsstyrelsen som central förvaltningsmyndighet och tio regionala skogsvårdsstyrelser, ombildats till en samlad nationell myndighet (Skogsstyrelsen). Den nya skogsvårdsorganisationen innebär inte några ändrade uppgifter för Länsstyrelsen i Gotlands län. Reformen av skogsvårdsorganisationen har dock lett till vissa mindre ändringar i lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län. Bland annat ändrades formuleringar om skogsvårdsstyrelsen till t.ex. ”att i den omfattning som regeringen bestämmer utför Länsstyrelsen även de uppgifter som ankommer på Skogsstyrelsen.”

Med andra ord berördes inte försöksverksamheten på Gotland av beslutet att bilda en nationell skoglig myndighet. I delbetänkandet *Skog till nytta för alla?* (SOU 2005:39) behandlades försöksverksamheten i Gotlands län, men utredningen lämnade inte heller något förslag i frågan. I stället hänvisade utredningen till Statskontorets pågående utvärdering. Statskontoret konstaterade att det fanns vissa synergieffekter av försöksverksamheten, främst inom lantbruks och naturvårdsområdet. Regeringen ansåg, mot bakgrund av att skogspolitikens mål bör kunna genomföras likvärdigt i hela landet, att det fanns ett behov av att djupare analysera hur skogspolitikens genomförande har påverkats av försöksverksamheten (prop. 2007/08:108).

1.2 Utgångspunkter för arbetet

När jag började denna utredning var ett av mina mål att inte behandla Gotland som speciellt. I efterhand kan jag säga att jag har haft särskilt svårt att hålla mig till just denna målsättning. Gotland är speciellt. De naturliga och ekonomiska förutsättningarna för skogsbruket är annorlunda, och den artrikedom och det kulturarv som finns kan inte annat än göra Gotland speciellt. Gotland är en ö med speciella fördelar och nackdelar.

I utredningen har jag försökt att få fram ett så objektivt underlag som möjligt. Målsättningen har varit att belysa hur försöksverksamheten påverkar genomförandet av skogspolitiken, samt att utifrån Gotlands förutsättningar föreslå en organisation av de skogspolitiska uppgifterna som bäst ska gagna Gotland och svensk skogspolitik.

2 Mina övergripande ställningstagande och förslag

Det är uppenbart att försöket har satt spår både på Gotland och i landet som helhet. Det finns som jag ser det två avgörande faktorer för mina slutsatser och förslag. Den första är nödvändigheten av ett tydligt ledarskap för skogspolitikens genomförande på Gotland. Den andra är att länsstyrelsens nya matrisorganisation påverkar handlingsalternativen.

Givetvis finns det ytterligare faktorer som väger in, men jag upplever dessa två som centrala för att Gotland ska erhålla en organisation som kan genomföra skogspolitiken på ett sätt som är likvärdigt med resten av landet. Jag har valt att presentera två möjliga lösningar för organisationen av skogspolitiska frågor på Gotland. Båda har sina för- och nackdelar, men båda kan också skapa de nödvändiga förutsättningarna för att uppfylla skogspolitiken.

2.1 Scenario A – länsstyrelsen på Gotland är ansvarig för skogspolitikens genomförande

Mina förslag:

Försöksverksamheten upphör och försöket blir permanent under följande förutsättningar:

- Länsstyrelsen inrättar en tjänst som skogschef med övergripande ansvar för skogspolitikens genomförande.
- Skogsstyrelsen utser en kontaktperson i sin ledningsgrupp med ansvar för Gotland.
- En enhet på länsstyrelsen ansvarar för hela skogspolitiken.

- Skogsstyrelsen utser ett vändistrikt till Gotland i syfte att stödja skogspolitikens praktiska utförande.
- Skogsstyrelsen och länsstyrelsen får i uppdrag att utarbeta ett avtal i likhet med det existerande som reglerar frågor om rättigheter och skyldigheter, ekonomiska förutsättningar samt samarbete och samverkan. Syftet är att säkerställa en likartad tillämpning av skogsvårdslagen och skogspolitiken.
- Länsstyrelsen hanterar landsbygdsprogrammet i sin helhet.
- Skogsstyrelsen är redovisningsskyldig för skogspolitiken på Gotland.
- Regeringskansliet bör se över sina rutiner gällande ekonomi, administration och uppföljning för att underlätta länsstyrelsens skogliga verksamhet.
- Länsstyrelsen använder sig av ett och samma värderingsredskap för mark som är värdefull ur naturvårdshänseende.

Mina iakttagelser och ställningstaganden:

Försöksverksamheten upphör och försöket blir permanent

Försöksverksamheten har utretts ett flertal gånger och förlängts i två omgångar.

Målsättningen med att infoga dåvarande skogsvårdsstyrelsen i länsstyrelsen är otydlig, vilket har öppnat för olika tolkningar av dess syfte. Detta gör det svårt att utvärdera försöket i förhållande till måluppfyllelse, om det ens är möjligt. Osäkerheten kring syftet med försöket har också gjort det legitimt att ifrågasätta länsstyrelsens skogliga verksamhet. Det har också till vissa delar skapat en osäkerhet hos personalen som arbetar i organisationen. Kommer försöket att fortsätta? Vad händer vid dess slut? Känslan hos personalen av att stå till svars för något man egentligen inte är ägare till är påtaglig. I dag finns inte heller någon i ledningen på länsstyrelsen som var med vid försökets början. Otydliga mål, osäkerhet och ifrågasättande gör att jag förordar att försöket upphör med omedelbar verkan.

Länsstyrelsen inrättar en tjänst som skogschef och ett team som ansvarar för skogspolitikens alla områden

Länsstyrelsen har vid ett par tillfällen omorganiserat verksamheten. Från att vara en avskild del av länsstyrelsen har skogsvården integrerats i länsstyrelsens verksamhet. I omorganisationerna har man dock på ledningsnivå tappat den skogliga expertisen, vilket är olyckligt men kanske också pekar på oklarheterna om länsstyrelsens ansvar. Det fanns skoglig sakkunskap på ledningsnivå fram till 2005, och till dess upplevde skogsägarna att skogspolitiken fungerade bättre i praktiken. När man 2005 bildade en teamorganisation inom länsstyrelsen delades skogspolitiken på tre team: skog, naturvård och uppdrag. Varje team har sin chef.

Från markägarnas sida har det framförts kritik mot länsstyrelsens omorganisation och även Skogsstyrelsen var mycket kritisk till omorganisationen. Markägarna upplever även att länsstyrelsen ägnar för mycket resurser på naturvård och för lite på skogsproduktion, vilket dock har visat sig mycket svårt att belägga med fakta. Skogsägarna anser sig också ha saknat en tydlig representant för skogspolitiken. Jag har hörsammat dessa synpunkter och jag kan se att avsaknaden av en skoglig chef kan vara ett av problemen för markägarna. Länsstyrelsens otraditionella organisation är en annan, men jag ser det som en styrka att de personer som arbetar med skogspolitiken besitter olika spetskompetens. Däremot måste denna kunskap och insikt mer eller mindre finnas hos alla de medarbetare som arbetar med skogspolitikens praktiska genomförande, med tanke på skogspolitikens karaktär där både skogsproduktion, miljö och sociala värden ska beaktas i alla sammanhang. För att garantera att så är fallet förordar jag att en enhet ska ansvara för skogspolitikens alla områden. Eftersom de jämställda målen hela tiden ska vägas av och balanseras måste det även finnas en person som har ett uttalat ansvar att se till dess helhet. Det är av vikt för länsstyrelsen att rätt prioriteringar kan göras. Det är också av vikt för markägarna på Gotland att de bedöms på samma sätt som markägare på fastlandet. Vidare är det viktigt att en sådan person även blir en naturlig länk till Skogsstyrelsen. Själva grunden i den svenska skogspolitiken handlar om att hela tiden, i alla situationer, kunna göra avvägningar mellan de två jämställda målen, och en uppdelning av skogsfrågorna på olika grupper eller "team" riskerar att motverka detta.

Under försökets gång har myndighetskontakterna tunnats ut. Detta beror på olika faktorer, t.ex. att Länsstyrelsen i Gotlands län har hittat ett eget sätt att arbeta med skogspolitiken, att den naturliga skogliga kontakten med Skogsstyrelsen upphörde när länsstyrelsens skogliga chef slutade 2005 samt att Skogsstyrelsen också har omorganiserats och på ledningsnivå har man då inte haft orken att upprätthålla tillräcklig kontakt med Gotland. Ett exempel på detta är att avtalet mellan Gotland och Skogsstyrelsen inte har förnyats sedan 2006. Skogsstyrelsen har heller inte följt upp skogspolitiken på Gotland på ett tillfredsställande sätt. Jag ser ett uttalat behov av en skogschef på länsstyrelsen.

Skogsstyrelsen utser en kontaktperson i sin ledningsgrupp med ansvar för Gotland

Gotland är en udda fågel i Skogsstyrelsen och myndigheten har från början varit emot försöket. Trots detta har man, om än något motvilligt, försökt att göra det bästa av situationen. Det finns dock ingen på Skogsstyrelsen som känner att de har ansvar för försöksverksamheten, och det finns ingen som känner att de har ett direkt ansvar för Gotland. Därför är det också lätt att Gotland faller mellan stolarna. Exempelvis har Gotland inte blivit inbjuden till alla utbildningsdagar man har haft på Skogsstyrelsen. Uppgifter om skogsstillståndet samlas in men redovisas inte i Skogsstyrelsens årsredovisning av revisionstekniska skäl. Ett nära samarbete med Skogsstyrelsen garanterar att markägare på Gotland erhåller likvärdig service, tillsyn, ständig kompetensutveckling och information. Om försöket ska bli permanent är det därför viktigt att Skogsstyrelsen utser en kontaktperson med uttalat ansvar för Gotland.

Skogsstyrelsen utser ett vändistrikt till Gotland i syfte att stödja i skogspolitikens praktiska utförande

Sedan 2007 har Skogsstyrelsens Norrköpingsdistrikt varit en informell vänort för skogsvårdsorganisationen på Gotland. Detta har fungerat mycket bra och från Gotlands sida har man erhållit erfarenheter som man annars inte kanske skulle ha fått. Bland annat har de som arbetar med skogspolitiken på Gotland varit med på

Norrköpings kalibreringsövningar. Något utbyte på enhetschefsnivå har dock inte skett. Att behålla och uppgradera funktionen av en skoglig vänort anser jag vara av största vikt för Gotland. Annars är det lätt att som ö leva sitt eget liv.

Avtal mellan Skogsstyrelsen och länsstyrelsen

Skogsstyrelsen och länsstyrelsen upprättade i början av försöksverksamheten ett avtal som reglerar frågor om rättigheter och skyldigheter, ekonomiska förutsättningar samt samarbete och samverkan. I början av försöksverksamheten, när det fanns ägare av försöket, var detta avtal ett levande dokument som båda parter följde. I och med att folk bytte arbete, och länsstyrelsen och Skogsstyrelsen omorganiserades, blev det ett dokument som fanns men som inte hade någon riktig ägare. Det förnyades i stort genom att datumet byttes men innehållet var det samma. I dag finns det inget giltigt avtal mellan de två eftersom det gick ut den 31 december 2006. Om försöket blir permanent måste ett sådant avtal upprättas så att det inte finns några oklarheter mellan de två myndigheterna.

Länsstyrelsen hanterar hela landsbygdsprogrammet

En fråga som har kommit upp under utredningen har varit hur Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Gotlands län ska hantera och administrera de skogliga åtgärderna i landsbygdsprogrammet, det vill säga åtgärder för att bevara och utveckla skogens biologiska mångfald samt åtgärder för att främja biologisk mångfald i ädellövskog. Dessutom gäller det stöd för att kompetensutveckling av skogsägare beträffande skogsbruk. Regelverket för landsbygdsprogrammet har inte tagit hänsyn till att det på Gotland är länsstyrelsen som hanterar de skogliga frågorna, utan utgår från att förhållandena är de samma över hela landet. Länsstyrelsen har framfört att de vill hantera landsbygdsprogrammet i sin helhet, vilket dagens organisation och regelverk inte underlättar.

Det skulle vara intressant utifrån försöksverksamhetens tanke att genomföra ett helt integrerat landsbygdsprogram på Gotland. I synnerhet som länsstyrelsen säger sig vara beredd att se programmet som helhet.

Skogsstyrelsen är redovisningsansvarig för skogspolitiken på Gotland

Det kanske ter sig som en självklarhet att Skogsstyrelsen är den myndighet som har ett ansvar för att svensk skogspolitik efterföljs. Så är inte fallet när det gäller Gotland. Skogsstyrelsen hämtar in uppgifter som sedan bl.a. redovisas i Skogsstatistisk årsbok. I Skogsstyrelsens årsredovisning finns däremot Gotland inte med.

I ganska många år efter att försöket påbörjades redovisade Skogsstyrelsen all Gotlands statistik i sin årsredovisning (fältbesök för avverkningsanmälningar, antal biotopskydd, naturvårdsavtal m.m.). I 2003 års redovisning finns en bilaga med Gotlands andel av diverse uppgifter inom Skogsstyrelsens verksamheter, men efter det året är Gotland inte med i någon årsredovisning. Det beror delvis på att det blev dubbel redovisning eftersom både Skogsstyrelsen och länsstyrelsen rapporterade, och då kunde man bl.a. inte ställa prestationer mot anslagna medel. Dessutom kunde Skogsstyrelsen inte säkra kvaliteten i uppgifterna på samma sätt som de gör med det egna materialet. Detta var synpunkter såväl från departementshåll som från Riksrevisionen. Skogsstyrelsen valde då, med Riksrevisionens goda minne, att i stället renodla så att deras årsredovisning överhuvudtaget inte har någonting med om Gotland.

Gotlands skogspolitik redovisas till Finansdepartementet genom länsstyrelsens årsredovisning och Statistiska centralbyrån (SCB) får statistikuppgifter. De myndigheter som har ansvar för Sveriges skogspolitik tar i dag inget aktivt ansvar för försöksverksamheten på Gotland. Jag konstaterar att Gotland i detta avseende har marginaliserats som en effekt av försöksverksamheten. Därför vill jag här poängtera vikten av att Gotland även finns med i Skogsstyrelsens redovisning av skogspolitiken till Jordbruksdepartementet. I annat fall ges ingen heltäckande bild av Sveriges skogars tillstånd och utveckling.

Regeringskansliet bör se över sina rutiner gällande ekonomi, administration och uppföljning för att underlätta länsstyrelsens skogliga verksamhet

Under försöksperioden har länsstyrelsen haft två regleringsbrev och det har varit otydligt om något av dem "står över" det andra. Redovisningen till Regeringskansliet har heller inte varit tillfredställande enligt min mening. Skogsstyrelsen har erhållit upp-

gifter från Gotland som gäller skogspolitiken, men inte tagit med dem i sin årsredovisning. Dessutom har länsstyrelsen bakat in den skogliga verksamheten med andra verksamheter i sin årsredovisning till Finansdepartementet. I och med att Gotland inte har varit med i Skogsstyrelsens redovisning till Jordbruksdepartementet har det också varit svårt för regeringen att följa upp om Gotland följer svensk skogspolitik. Om försöket blir permanent måste Gotland finnas med i departementens rutiner gällande ekonomi, administration och uppföljning.

Samma metod för att värdera mark som ska avsättas i naturvårdshänseende

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket använder olika modeller när de ska värdera mark som är värdefull ur ett naturvårdsperspektiv. Det innebär att samma mark kan få två olika prislappar av två olika myndigheter, vilket naturligtvis inte är bra. När skogsfrågorna ligger på länsstyrelsen kommer en markägare dessutom att få två olika bud från samma myndighet, och det är heller inte acceptabelt. Från länsstyrelsens sida ser man inte detta som ett problem, men det gör däremot Naturvårdsverket. Jag ser det som ett problem som måste lösas. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen håller på att utreda denna fråga.

2.2 Scenario B – Gotland är ett distrikt inom Skogsstyrelsens organisation

Mina förslag:

Skogsstyrelsen bildar ett distrikt på Gotland i enlighet med dess nya organisation, och försöksverksamheten avslutas med omedelbar verkan under följande förutsättningar:

- Distriktskontoret fysiskt är lokaliserat till Gotland.
- Distriktet leds av en skoglig chef.
- Den personal som i dag arbetar med skogspolitik på länsstyrelsen erbjuds möjligheten att följa med till Skogsstyrelsen.

- Distriktet erhåller samma ekonomiska ramar som länsstyrelsen förfogar över för skoglig verksamhet.
- Skogsstyrelsen får i uppdrag att prioritera den skogliga verksamheten på Gotland under de närmaste åren.

Mina iakttagelser och ställningstagande:

Orsaken till att jag förordar att försöksverksamheten upphör har jag redan berört i scenario A.

Distriktskontoret med skoglig distriktschef är fysiskt lokaliserade till Gotland

Att skogspolitiken handhas av en länsstyrelse är inte helt okomplicerat även om det kan verka logiskt i många ögon. Den statliga administrationen är inprogrammerad på att de flesta ärenden hanteras på ett enhetligt sätt. Man kan säga att det är en standard som alla rutiner upparbetats kring. Skogsfrågorna hanteras normalt sett på Skogsstyrelsen, men inte på Gotland. Det är just tillägget men inte på Gotland som gjort att Gotland blivit förbisett gång på gång under försöksperioden. Om det inte gäller medelstilleddning är det författningstexter eller deltagande i utbildning. Att vara annorlunda i en homogen grupp är inte lätt.

Om Skogsstyrelsen bildar ett distrikt på Gotland kommer skogspolitiken att återgå till standardläget och mycket av den energi som har lagts ner på att komma på särlösningar kan i stället fokuseras på verksamheten. Skogspolitiken på Gotland får på detta sätt en tydlig bärare.

Försöket började som en räddningsaktion för den statliga närvaron på Gotland. Det är fortfarande viktigt att behålla statliga organisationer på Gotland som förstår möjligheterna och problemen med att bedriva verksamhet på en ö. Gotland behöver en tydlig organisation för de skogspolitiska frågorna efter försöksverksamheten, mycket för att arbeta upp en modern organisation som kan garantera att en rättssäker och enhetlig skogspolitik bedrivs på Gotland. Det är även viktigt att skogsfrågorna får en tydlig profil där markägarna kan identifiera den ansvariga personalen.

Den personal som i dag arbetar med skogspolitik på länsstyrelsen erbjuds möjligheten att följa med till Skogsstyrelsen

Jag anser att de anställda som vill ska erbjudas möjlighet att fortsätta arbeta med skogspolitiken inom Skogsstyrelsens ramar. De som i dag arbetar med skogspolitiken på Gotland har hög kompetens och de har följt skogspolitiken på bästa sätt utifrån sina möjligheter. Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen har dock olika företagskulturer och arbetssätt, vilket innebär att det kan behövas en del kompetenshöjande åtgärder för att övergången ska bli smidig. När det gäller att vidareutbilda personalen i skogspolitiken ser jag ingen skillnad mellan scenario A och B. Det är en självklarhet att man är uppdaterad på sitt arbetsområde.

Distriktet erhåller samma ekonomiska resurser som det anslag länsstyrelsen förfogar över för skoglig verksamhet

När försöket började överfördes dåvarande Skogsvårdsstyrelsens anslag till länsstyrelsen för att de skulle ta över de skogliga frågorna. Utifrån det förslag som Skogsstyrelsen har lämnat på ett distrikt (bilaga 3) bör den verksamheten rymmas inom det skogliga anslag som Länsstyrelsen i Gotlands län erhåller i dag. På detta vis kommer övergången att vara kostnadsneutral.

Skogsstyrelsen får i uppdrag att prioritera den skogliga verksamheten på Gotland under de närmaste åren för att få organisationen effektiv. Pengar måste också avsättas för detta ändamål

Det är viktigt att Skogsstyrelsen inser att Gotland den närmsta tiden kommer att vara resurskrävande, men samtidigt har flera från Skogsstyrelsen framhållit att Gotland passar mycket väl in i den nya enmyndighetens struktur. Skogsstyrelsen har bland annat sagt följande:

Inom alla områden (styrning, uppföljning, kompetensutveckling, administration, IT etc.) finns system och rutiner färdiga att applicera på Gotland precis som på alla andra håll i Sverige. Till detta ska även läggas den nya Återväxtrutin som håller på att färdigställas inom Skogsstyrelsen.

2.3 Vilket scenario är bäst för skogspolitiken på Gotland?

Vid bedömning av vilket scenario som passar bäst bör man ta regionfrågan i beaktan. För den övergripande frågan som jag ser det är hur staten ska organisera sig på den regionala nivån. Detta är något som diskuteras utan att komma fram till några direkta beslut, vilket leder till att jag inte kan beakta regionfrågan. Ändå är det kanske just denna fråga som kommer avgöra vilken organisationsform som skulle vara lämpligast för skogspolitiken på Gotland.

Skogens roll i ett hållbarhetsperspektiv ska inte underskattas. I scenario A fortsätter länsstyrelsen hantera skogspolitiken, och här ser jag det som en stor fördel att skogspolitiken hanteras i ett större sammanhang. Skogsfrågorna blir en del av länsstyrelsens arbete att, som statens representant på regional nivå, bygga ett hållbart samhälle där ekonomisk, social och miljömässig hänsyn tas. Skogspolitikens två jämställda mål med produktion och naturvårdshänsyn får också en mer central roll. Vidare finns det samordningsvinster i form av närhet till andra enheter, till exempel kulturmiljö, vatten och fiske, naturvårds- och planfrågor m.m. Även handläggningen av ärenden bör kunna effektiviseras, vilket gynnar skogsägarna. I och med att länsstyrelsen på Gotland i dag hanterar skogspolitiken uppstår problem med många särlösningar, med det problemet försvinner om skogsfrågorna generellt skulle ligga på länsstyrelserna. Jag upplever att man på Länsstyrelsen i Gotlands län har upparbetat bra rutiner när det gäller de administrativa otydligheterna som en försöksverksamhet innebär. Under förutsättning att skogsfrågorna koncentreras under en skogschef i ett team kommer skogspolitiken lättare att kunna anpassas till den nationella arenan.

I scenario B återgår skogsfrågorna till Skogsstyrelsen. Om Gotland blir ett distrikt inom Skogsstyrelsen kan kostnader och arbetsinsatser i form av specialanpassningar inom IT, uppföljningsaktiviteter, kompetensutveckling, administration m.m. att minska. Utveckling och drift av tekniska system och annan organisationsutveckling kan ske rationellt, effektivt och samordnat med övriga delar av Skogsstyrelsen. Dubblerade system kan också undvikas. Med andra ord skulle såväl Skogsstyrelsen, Regeringskansliet som Länsstyrelsen i Gotlands län slippa lägga resurser på att finna speciallösningar som är anpassade för den särskilda situationen på Gotland. Detta skulle möjliggöra ett större fokus på verksamheten,

vilket i sin tur kan bidra till en högre effektivitet. Det skulle också garantera att Gotland deltar i den skogspolitiska vardagen. Däremot förlorar skogspolitiken på att inte ses integrerat i det större samhällsperspektivet.

Påverkan på andra politikområden och ekonomi

Inget av förslagen har någon negativ påverkan på andra politikområden. De påverkar inte heller statsfinanserna negativt.

3 Skogen, skogsnäringen och miljöbevarande på Gotland¹

I ”Den gotländska skogens historia” ger Ingemar Linné följande beskrivning:

Den som inte varit på Gotland, men hört talas om de fagra gotlandsängarna, den stora blomsterprakten och de bördiga åkrarna kanske tänker sig, att Gotland har vackra skogar med stort inslag av ädellövträd. Den som varit på Gotland och färdats endast på kustvägarna till de nordliga respektive sydliga alvarsmarkerna, d.v.s. Fårö och Sudret undrar om det överhuvudtaget finns skog på ön värd namnet. Det finns det. Av öns totala landareal, 304 000 ha, är 125 000 ha eller 41 % skogsmark.

3.1 Gotlands skogar

Mark och ägoslag

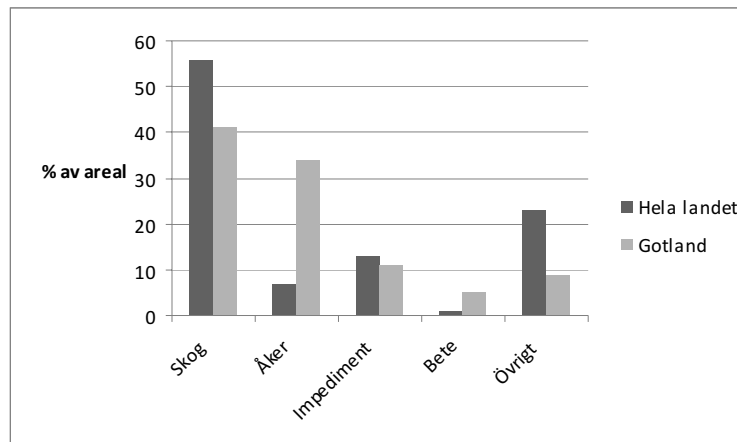
Den berggrund som bygger upp Gotland skapades av rev och kalkrika sediment avsatta i ett varmt hav för 300 miljoner år sedan. Den rena kalkstenen är svårvittrad och ger upphov till grunda och lågproduktiva jordar. Klint och hållområden är vanliga på kalkberggrunden. I andra områden är kalkstenen uppblandad med lerpartiklar i s.k. mägersten. Mägerstenen är mycket lättvittrad och ger upphov till jordar med hög bördighet. En stor del av dessa jordar har tagits i anspråk av jordbruket.

Fördelningen mellan olika typer av markanvändning (ägoslag) på Gotland skiljer sig väsentligt från landet i övrigt. Den största skillnaden är att hela 39 procent av landarealen på Gotland är åker eller betesmark jämfört med knappt 8 procent för hela landet. Även

¹ Materialet i detta kapitel är lämnat av Länsstyrelsen i Gotlands län.

andelen skogsmark skiljer sig väsentligt men då genom att andelen skogsmark på Gotlands är avsevärt lägre än i landet som helhet.

Figur 1 Ägoslagsfördelning, hela landet och Gotland

Virkesförrådet

Det gotländska virkesförrådet har ökat stadigt under senare halvan av 1900-talet. I dag står det cirka 14 miljoner m³sk (skogskubikmeter) virke på den gotländska skogsmarken. Ytterligare en miljon m³sk finns på andra ägoslag. Tall utgör 77 procent av virkesförrådet och är därmed det helt dominerande trädslaget. Gran är det näst vanligaste trädslaget med 12 procent av virkesförrådet, medan knappt 10 procent av virkesförrådet utgörs av lövträd. Under de senaste 50 åren har andelen lövträd ökat, främst på bekostnad av granen. Andelen tall har varit i det närmaste konstant.

Den gotländska skogen håller i genomsnitt en låg virkeskvalitet mätt med traditionella kvalitetsmått som kvistighet och krokighet. Tallens växtsätt med relativt platta kronor gör att friskkvistvirke är mycket ovanligt. Å andra sidan är virket tätvuxet och hartsrikt – kvalitetsegenskaper som är lämpliga i krävande utomhusmiljöer och för användningsområden som kräver stor slagålgighet.

Skogens ålder

Den gotländska skogens åldersfördelning är relativt jämn med en för landet ovanligt stor andel av skogen i de äldsta klasserna. Enligt Riksskogstaxeringens senaste uppgifter (1997–2001) utgör skog äldre än 120 år knappt 18 procent av den produktiva skogsmarksarealen. Detta kan jämföras med knappt 12 procent för riket som helhet. Övergången till trakthyggesbruk under den senare halvan av 1900-talet speglas tydligt vid jämförelsen mot åldersklassfördelningen år 1955. Åldersklasserna 0–40 år utgörs till stor del av likåldriga skogar vilka är resultaten av skogsodling efter förnygringsavverkning. I de äldre åldersklasserna finns det sannolikt många olikåldriga skogar.

I framtiden kommer möjligheterna till avverkningsuttag att öka eftersom den nya skogen som anlagts efter traktthuggning vanligen är tätare, växer snabbare och kommer att ha högre virkesförråd vid förnygringsavverkningen än mycket av den skog som är avverkningsmogen i dag.

3.2 Skogsbruk och skogsnäring

Ägarförhållanden

Den gotländska skogsmarken ägs till största delen av privatpersoner (inklusive dödsbon och jordbruksföretag). Enligt ägare- och fastighetsregister ägs 86 procent av skogsmarksarealen av denna grupp medan aktiebolag äger 4 procent av skogsmarken. Resterande 9 procent ägs av gruppen "övriga allmänna ägare" som bl.a. består av Svenska kyrkan, staten, Gotlands kommun och stiftelser eller allmänningar. De fastigheter och skiften inom en kommun som har samma ägare sammanförs normalt i s.k. brukningsenheter. I november 2002 fanns det sammanlagt 3 564 brukningsenheter på Gotland som ägs av privatpersoner eller dödsbon. De flesta brukningsenheter är relativt små, genomsnittsenheten är cirka 30 hektar.

Virkesproduktion

Det gotländska skogbrukets betydelse i ett nationellt perspektiv är liten. En dryg halv procent av Sveriges skogsmarksareal ligger på Gotland medan knappt en halv procent av landets totala tillväxt återfinns på ön. Skogsbruket producerar ändå avsevärda volymer virke och är ett inslag i den lokala ekonomin. Den årliga avverkningen skattas till mellan 200 000 och 240 000 m³sk per år, till ett värde av cirka 60–75 miljoner kronor. Eftersom den övervägande delen av skogsmarksfastigheterna är små finns det många skogsägare på Gotland med skiftande mål för sitt skogsbruk. Avverkning av virke och ved för husbehov är av större betydelse här än i andra delar av landet. Den andel av avverkningen som används i industriell vidareförädling är därför jämförelsevis låg.

Hela Gotland är klassat som svårföryngrat och det krävs tillstånd (den striktare formen av myndighetsutövande vid avverkningar) för all föryngringsavverkning, men inte för gallringar. Under 1990-talet har tillstånd till föryngringsavverkning lämnats till i genomsnitt drygt 700 hektar varje år. Den övervägande delen av hyggena föryngras genom plantering av tall. Markberedning utförs på cirka 90 procent av föryngringsarealen. Länsstyrelsen anser att skogsägarna gör för få beståndsvårdande åtgärder, alltså investeringar av skogsägaren för framtida bättre produktion, t.ex. röjning och förstagallring. Detta har bl.a. lett till en ökande areal med röjningsbehov, vilket är samma trend som för landet i övrigt.

Handel med virke

Utförsel av virke från ön uppgår till cirka 152 000 skogskubikmeter per år, i huvudsak massaved och flis (detta är ett medelvärde under perioden 1985–2007). Denna volym har varit hög ända sedan stormen Gudruns framfart. Merparten av den sågade trävaran transporteras med lastbil på båt från Visby och även större delen av den massaved som avverkas på Gotland transporteras från ön. Den flis som produceras skeppas ut till hamnar som Mönsterås, Korsnäs och Karskär.

Införseln till ön uppgår till cirka 61 000 skogskubikmeter per år och består till stor del av sågad vara och husbehovsvirke. Generellt har införseln av sågade trävaror till ön varit blygsam och den största delen består av virke som har speciella kvalitéer för att till-

godose snickeriernas behov. Med undantag för vissa år har införseln av massaved till Gotland varit låg

Förädling

De två största aktörerna på den gotländska skogsmarknaden är Gotlandsflis AB och skogsägarföreningen Mellanskog. De flesta skogliga entreprenörerna på ön arbetar för dessa aktörer.

Sågverk

På Gotland finns i dag drygt sextio sågverk i drift. Storlek och produktion på dessa varierar – branschen domineras av Gotlandsflis AB som har omkring 80 procent av länets produktion i sitt sågverk i Klintehamn. Sågverken producerar totalt cirka 57 000 kubikmeter sågat virke per år, av vilket cirka 49 procent stannar på Gotland medan resten skeppas ut. Försäljningsvärdet av det sågade virket beräknas till totalt cirka 63 miljoner kronor per år. Det gotländska kärnvirket har en nischmarknad i byggbranschen eftersom virket är hårt och rötbeständigt.

Det största sågverket som ägs och drivs av Gotlandsflis AB ligger i Klintehamn på Gotlands västkust. Sågverket producerar totalt cirka 46 000 kubikmeter virke per år varav det mesta (60 procent) går på export till utlandet. Största delen exporteras till Danmark och Egypten. Andra mottagarländer som kan nämnas är Saudiarabien, Sudan och Indien.

Cirka 2 000 kubikmeter sågat virke produceras varje år på tre mindre sågverk. Ett av dessa, Österby brädgård, har specialiserat sig på att vidareförädla och marknadsföra det gotländska kärnvirket.

Ett stort antal mindre sågar, så kallade sockensågar, finns etablerade på ön sedan gammalt. Dessa är ofta enkla cirkelsågverk. Den absolut största delen av det producerade virket från dessa sågar används på ön, ofta som konstruktionsvirke på närliggande gårdar. Allt sågtimmer som avverkas på Gotland levereras till sågarna på ön. Vissa marginalkvantiteter av sågtimmer transporteras till ön för att täcka sågarnas råvarubehov. Omkring 28 000 kubikmeter (cirka 49 procent) av den sågade varan stannar på Gotland och levereras

till olika användare på ön. Byggnadsindustrin är den största mottagaren med cirka 70 procent.

Vidareförädling

Någon integrerad vidareförädling i stor skala på de gotländska sågarna förekommer inte även om hyvling och impregnering görs på de större sågarna. Marknaden eftertraktar snickeriernas produkter men de flesta har liten investeringsvilja. En del privata skogsägare har utvecklat vidareförädling av virke i liten skala på gården.

Bioenergi

Med tanke på stamvolymen producerar den gotländska skogen mycket biomassa i form av grenar. Denna biomassa har hittills inte varit utnyttjad i den grad som skulle vara möjlig eftersom det inte har funnits varken marknad eller ett effektivt tekniskt system på Gotland. En träpelletsfabrik har dock nyligen startats som ska producera 5 000 ton pellets per år. Råvarubehovet till detta är cirka 35 000 kubikmeter sågspån.

Skogsnäringens ekonomiska betydelse och sysselsättning.

Det gotländska skogsbruket inklusive industrier hade en bruttoomsättning år 2004 på 225 miljoner kronor. Av den summan stod det privata skogsbruket för 204 miljoner kronor, cirka 90 procent. År 2006 köpte Gotlandsflis AB och skogsägarföreningen Mellanskog skogsråvara för drygt 44 miljoner kronor. Skogsbruket på Gotland sysselsätter cirka 110 personer på heltid (maskinförare, skogshuggare, tjänstemän med flera). Skogsindustrin sysselsätter cirka 160 personer på heltid (sågverk, hyvlerier och snickerier). Indirekt sysselsätts ytterligare 520 personer med tjänster som exempelvis försäljning, service och reparationer. Det innebär att cirka 3 procent av Gotlands sysselsättning kan knytas till skogssektorn.

3.3 Miljöbevarande

Avsnittet om miljöbevarande är hämtat ur länsstyrelsens program Strategi för formellt skydd av skog i Gotlands län.

Gotlands skogar består av en mängd typer och har många miljöer med höga naturvärden. Det finns även fler fornminnen och kulturspår i skogen än man vanligtvis föreställer sig, och många miljöer med höga kulturmiljövärden. Skogen är dessutom betydelsefull för människans rekreation och friluftsliv. Dessa värden måste tillvaratas samtidigt som den uppvuxna skogens virkesförråd är en värdefull ekonomisk resurs.

Naturmiljön

De speciella naturgivna förutsättningarna och ett särpräglat brukande under lång tid har gjort att det finns många skogstyper med unika naturvärden på Gotland. Nyckelbiotopsinventeringen visar också att Gotland är rikt på värdefulla biotoper. Hittills har cirka 2 700 nyckelbiotoper registrerats, som tillsammans omfattar omkring 7 000 hektar. Därtill kommer cirka 1 100 så kallade naturvärdesobjekt med en areal på ungefär 2 000 hektar.

Bland de naturtyper som är typiska för Gotland märks särskilt de kulturpräglade lövmarkerna, kalkbarrskogar, hållmarksskogar och skogsbeten. Generellt kan sägas att det gotländska skogslandskapet fortfarande är mycket artrikt jämfört med andra sydsvenska skogsområden. Tänkbara anledningar till detta kan vara markägarstrukturen med hög andel privatägd skogsmark, ett "ålderdomligt" brukande som har levt kvar på många ställen, småskalighet, geologiska förutsättningar m.m.

På Artdatabankens lista över rödlistade arter finns i dag 580 skogslevande arter på Gotland. Av dessa är 8 utrotade och 256 anses vara hotade.

Kulturmiljön

Mänsklig bosättning i nära 8 000 år har gjort Gotland rikt på fornminnen och kulturlämningar. Fornminnen har inventerats i flera omgångar under 1900-talet och i dag finns det cirka 45 000 registreringar i fornminnesregistret. Kunskapsläget om övriga värdefulla kulturmiljöer är sämre men ny kunskap fås genom det pågå-

ende inventeringsprojektet "I trädgudars land". Alla fornlämnings-typer som registrerats på Gotland finns mer eller mindre frekvent representerade i skogen.

Utöver forn- och kulturlämningarna kan även själva sättet att bruka skogen anses ha ett kulturhistoriskt värde. Tydliga exempel är gotländska skogsbeten som fått en speciell struktur i trädskiktet på grund av kontinuerlig plockhuggning och röjning, och gamla ängsmarker där lövtäckt spelat en stor roll.

Sociala värden

Kunskapen om skogens sociala värden är relativt ny och än så länge bristfällig. På Gotland liksom i övriga Sverige kommer arbetet med skogens sociala värden under de närmaste åren främst att handla om tätortsnära skogar. Sociala värden som kan tänkas vara av betydelse på Gotland är bl.a. plockning av bär och svamp, jakt (som kan få större betydelse i och med den ökande rådjursstammen) samt orientering, promenader och annan motion.

4 Beskrivning av skogspolitiken, organisationsutvecklingen samt försökets ramar

4.1 Skogspolitiken under försöksperioden 1998–2008

I stort sett har samma skogspolitik gällt under hela försöksperioden. Skogsvårdslagen är grunden och den ställer tvingande krav på skogsägaren. Utifrån denna lag är två styrande jämställda mål ställda: ett miljömål och ett produktionsmål. Intressant är dock att de styrande målen ställer högre krav på skogsägaren än vad lagen anger.

Miljömålet innebär att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga ska bevaras och en biologisk mångfald och genetisk variation ska säkras. Skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma där ska ges förutsättningar att fortleva i livskraftiga bestånd. Hotade arter och ekosystem ska skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska värnas (prop. 1992/93:226, s. 27).

Produktionsmålet innebär att skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att de ger en uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning ska dock ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar (prop. 1992/93:226, s. 32). Politikområdet avreglerades i 1993 års skogspolitiska beslut genom att bidrag avskaffades och skogsägarna i betydande högre utsträckning än tidigare fick frihet under ansvar att själva bedriva ett långsiktigt hållbart skogsbruk.

I den senaste skogspolitiska propositionen betonas även vikten av skogens sociala värden tillsammans med de miljö- och ekonomiska värden som omfattas i lagtexten (prop. 2007/08:108).

Miljökvalitetsmålen och Levande skogar

Huvudinriktningen på Sveriges miljöarbete har sedan 2001 styrts av miljömålen, och sedan 2005 av 16 miljökvalitetsmål tillsammans med ett 70-tal uppföljningsbara konkreta etappmål, så kallade delmål. Syftet med dessa mål är att främja människors hälsa, värna den biologiska mångfalden och naturmiljön, ta till vara kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena, bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga samt trygga en god hushållning med naturresurserna. Miljömålsrådet följer upp arbetet med miljömålen och rapporterar till regeringen.

Det miljökvalitetsmål som i första hand berör skogen och skogsbruket är Levande skogar, med Skogsstyrelsen som ansvarig myndighet. Levande skogar har delmål för hur skogsmarkens natur- och kulturmiljövärden ska bevaras. För att underlätta arbetet har Skogsstyrelsen tillsammans med ett flertal representanter från skogssektorn samt länsstyrelserna regionaliserat dessa mål, vilka kommer att bli mer styrande för inriktningen av miljöarbetet i framtiden. I detta perspektiv kan man konstatera att miljöpolitiken har en konkret innebörd när det gäller skogen.

Huvuddelen av målen med Levande skogar kräver frivilliga insatser för att nås – med undantag för det formella skogsskyddet som är statens utpekade ansvar. För det har Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen tagit fram en formell strategi för skydd av naturreservat, biotopskyddsområden och naturvårdsavtal. Det formella skyddet och de frivilliga avsättningarna ska komplettera varandra så att skog med så höga naturvärden som möjligt skyddas. De båda myndigheterna håller även på att se över värderingsmetoden för värdefull skogsmark då man i dag använder sig av olika verktyg som riskerar att ge olika ersättningar för likartad mark.

4.2 Länsstyrelsens och Skogsstyrelsens organisation under försöksperioden

Länsstyrelsen

Under försöksperioden har länsstyrelsen gått igenom ett antal omorganisationer. När försöket började den 1 januari 1998 flyttade skogsvårdsstyrelsen (fysiskt och organisatoriskt) in i länsstyrelsen och blev den så kallade skogsvårdsenheten. Chefen för skogsvårds-

enheten var den dåvarande länsjägmästaren. Skogsvårdsenheten bestod av två distrikt med varsin chef samt en stab, vilka arbetade med skogsvård, naturvård och uppdragsverksamhet. Antalet anställda var cirka 30 plus ett arbetslag som arbetade med olika skogliga uppdrag.

År 2000 slogs enheterna för lantbruk, skog och fiske samman till en enhet medan Skogsvårdsfunktionen fortsatte att vara uppdelad som tidigare med två distrikt samt en stab. Arbetsuppgifterna och arbetsstyrkan var också de samma som tidigare. Skillnaden var däremot att enhetschefen fick dela sin tid mellan de olika funktionerna skog, fiske och lantbruk. Skogsvårdsfunktionen fick därmed en lägre profil. 2002 slogs de två skogsvårdsdistrikten samman till ett. Fram till 2005 satt länsjägmästaren/enhetschefen med i Skogsstyrelsens länsjägmästargrupp. Vid den tidpunkten ombildades gruppen till en ledningsgrupp för skogsvårdsorganisationen, och eftersom länsjägmästaren på Gotland formellt ingick i en annan myndighet kunde personen inte sitta kvar i ledningsgruppen för skogsvårdsorganisationen.

Från den 1 januari 2005 har länsstyrelsen en flexiblere organisation med en strategisk respektive en operativ nivå. Den strategiska nivån svarar för långsiktig, övergripande planering och den operativa nivån för det dagliga arbetet inom olika sakområden (bilaga 5). Organisationen är också teambaserad för att främja flexibilitet och samverkan samt för att kunna ta tillvara kunskap på bästa sätt. Motiveringen är att det är en organisationsform som kan omformas vid behov utifrån förändringar i de nationella uppdragen och de gotländska förutsättningarna. Den tidigare länsjägmästaren och enhetschefen slutade strax efter denna omorganisation och ingen ny skoglig expert rekryterades.

I dag delas de frågor som skogsvårdsenheten tidigare behandlat upp på tre team: skogsbruk, naturvård och uppdragsverksamheten. Personalen kan arbeta i flera team, vilket många också gör. Varje team leds av en strategisk chef som normalt även har ansvar för andra team. Den strategiska chefens arbetsuppgifter består av personalansvar samt vissa strategiska frågor. Varje team har också en intern samordnare som inte har några administrativa befogenheter. Arbetet med det skogspolitiska uppdraget sker främst inom team skogsbruk, naturvård samt uppdrag. Andra team som exempelvis vatten och fiske samt kulturmiljö bidrar också till arbetet.

Team skogsbruk ansvarar för skogsvård och i dag ingår 8 personer i teamet, vilket är en minskning från år 2005 då de var 8,5. Team

naturvård har ansvar för områdesskydd och har en annan strategisk chef än team skogsbruk. 2008 var de 11 personer. Uppdragsverksamheten sköts av team uppdrag med en tredje strategisk chef. I grundteamet ingår 8 personer, med 6 ytterligare personer som är knuta till teamet med särskilda uppdrag.

Mina iakttagelser

Således har den skogliga myndighetsfunktionen som tidigare hanterats i en egen myndighet nu delats upp i flera olika sakområden med olika ansvariga chefer. I ljuset av länsstyrelsens organisation blir min fråga: Var görs sammanvägningen av de skogspolitiska målen? Länsstyrelsen påpekar att sammanvägningen sker på olika nivåer. Strategiskt övergripande avvägningar görs i dag av länsledningen och den strategiska ledningsgruppen. De operativa sammanvägningarna och avvägningarna sker löpande i den dagliga verksamheten i alla team.

Jag har uppfattat att vissa som arbetar med skogspolitiken i länsstyrelsen upplever organisationen som ett hinder för att arbeta med skogspolitikens jämställda mål. Sedan finns det andra som upplever att det fungerar bra, vilket leder till nästa fråga: Känner teamen samhörighet med varandra och att de jobbar mot samma mål? Jag har inte uppfattat det så. Med tanke på skogspolitikens utformning ser jag ett organisatoriskt behov av en tydlig ledning.

Under utredningens gång har länsstyrelsen tagit till sig denna synpunkt och har tillsatt en skoglig länsexpert på 25 procent i ledningsgruppen.

Skogsstyrelsen

Även Skogsstyrelsen har under det senaste decenniet genomgått en rad omorganisationer. Samtidigt som försöksverksamheten på Gotland initierades gjordes en omorganisation av Skogsvårdsorganisationen, där de tidigare länen ombildades till tio regioner. Tanken från Skogsstyrelsens sida var att Gotland skulle ha blivit den elfte regionen eftersom ön är speciell med sitt geografiska läge och sina annorlunda förutsättningar. Nu blev det inte så.

Skogsvårdsorganisationen (SVO) var 1998–2005 en så kallad koncernmyndighet som bestod av chefsmyndigheten Skogsstyrel-

sen och tio regionala skogsvårdsstyrelser. Skogsfrågorna på Gotland fanns således inte med i denna struktur. Varje skogsvårdsstyrelse var indelad i skogsvårdsdistrikt, och vid utgången av 2004 uppgick de till 62 stycken. I medeltal under 2004 hade SVO 1 218 anställda.

I utredningen En skog till nytta för alla (SOU 2005:39) föreslogs det att Skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna skulle slås samman till en myndighet. Argumenten för en sådan förändring var bland annat effektivitetsvinster, samt tydlighet gentemot medborgarna som ska känneteckna den statliga förvaltningen. Den tidigare lösningen där tre olika uttryck användes för att beteckna hela eller delar av den skogliga administrationen – Skogsstyrelsen, skogsvårdsstyrelserna och Skogsvårdsorganisationen – var otydlig. Den första januari 2006 blev således Skogsvårdsorganisationen en enmyndighet med namnet Skogsstyrelsen.

I dag har Skogsstyrelsen kontor över hela landet med huvudkontor i Jönköping. Den är uppdelad på fem regioner med 43 tillhörande distrikt som står för fältverksamheten och den lokala förankringen. Antalet anställda i medeltal under 2006 var 1 347 personer.

Mina iakttagelser

Under utredningstiden har Skogsstyrelsens generaldirektör lämnat sitt uppdrag. Dessutom har man tagit ytterligare initiativ för att fullfölja och utveckla den beslutade enmyndighetsorganisationen. Det innebär en fortsatt fokusering på distrikten och en nedtoning av regionernas externa roll, bland annat genom att de särskilda regionkontoren avvecklas trots att regionkonceptet kommer att finnas kvar.

Jag har noterat att Gotland och dess skogliga funktion inte finns omnämnt i Skogsstyrelsens organisation.

4.3 Ekonomi under försöksverksamheten

Anslag

När försöket började 1998 överfördes Skogsstyrelsens anslag till Gotlands länsstyrelse. Den dåvarande summan var 4 358 000 kronor (Budgetpropositionen 1998). Under försökstiden har medelstilldelningen ökat en gång 2003 med 184 000 kronor med anledning av att arbetet med miljökvalitetsmålet Levande skogar skulle utföras

av Länsstyrelsen i Gotlands län (Budgetpropositionen 2003). I 2008 års penningvärde får Länsstyrelsen i Gotlands län 5 353 000 kronor för att sköta Skogsstyrelsens uppgifter.

Länsstyrelsen i Gotlands län erhåller även anslag från Skogsstyrelsen för kostnader i samband med hanteringen av det statliga stödet och för att ersätta skogsägare i form av biotopskydd och naturvårdsavtal m.m. Enligt Skogsstyrelsens årsredovisning för 2007 uppgick den summan till 5 632 000 kronor. Länsstyrelsen fick ytterligare 200 000 kr för att täcka kostnader i samband med rådgivning.

Vad kostar skogsverksamheten?

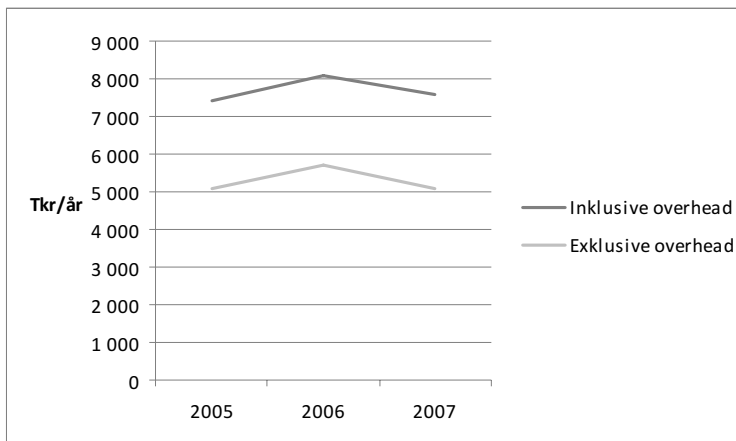
I Statskontorets utvärdering *Fristående eller integrerade myndigheter på Gotland?* (2005:18) konstateras följande:

Förvaltningsanslaget för skogsändamål finns inte specificerat, utan ligger inbakat i länsstyrelsens allmänna förvaltningsanslag. En vanlig uppfattning är att skogsverksamheten "förlorade" medel till den övriga länsstyrelsen under försökets första år, men att situationen därefter korrigerades. Detta är den bild som både länsstyrelsen och Skogsstyrelsen ger.

Statskontoret ger sedan en kostnadsbild men utvecklar inte argumenten kring den eftersom man anser att siffrorna inte direkt är entydiga.

Utredningen har valt att inte gå längre tillbaka än till år 2005 med anledning av att länsstyrelsens omorganisation har medfört förändrade redovisningsprinciper. Därmed saknas det jämförbart material.

Figur 2 Länsstyrelsens totala kostnader för skoglig myndighetsutövning 2005–2007

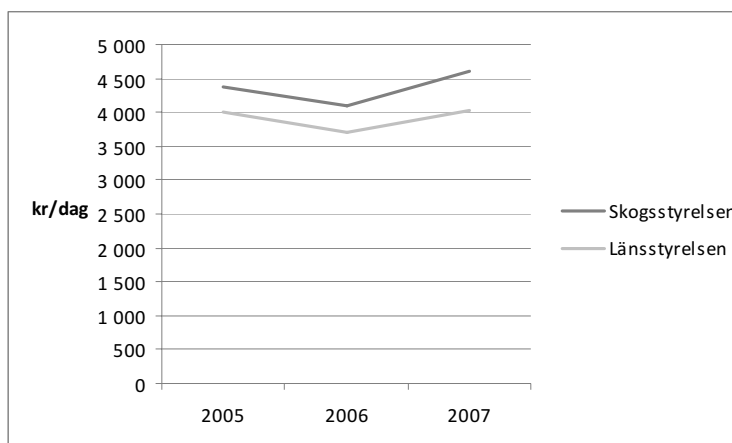

Källa: Länsstyrelsen i Gotlands län.

Gällande storleken på länsstyrelsens overhead-kostnader (dvs. andel overhead-kostnader i förhållande till de totala personalkostnaderna) är det värt att notera att Gotlands är låga i jämförelse med andra länsstyrelser. Vanligen har länsstyrelserna omkring 50 procent i overhead (OH) medan Gotland ligger på ett snitt med 46 procent. Vad som är intressant att konstatera är att kostnaderna ligger i samma nivå som anslagen man får för myndighetsutövningen exklusive OH.

Utredningen har också tittat på länsstyrelsen respektive Skogsstyrelsens kostnad per tjänstgöringsdag för myndighetsutövningen. Kostnaderna i diagrammet inkluderar OH-kostnader.

Figur 3 Kostnad per tjänstgöringsdag för myndighetsutövning hos länsstyrelsen och Skogsstyrelsen under perioden 2005–2007

Källa: Länsstyrelsen i Gotlands län och Skogsstyrelsen.

År 2005–2007 var en tjänstgöringsdag inom Skogsstyrelsens myndighetsutövning i snitt 458 kronor dyrare än länsstyrelsens. Vad som är värt att notera är att Skogsstyrelsen genomgick en omorganisation just under denna period och hade orimligt höga OH-kostnader. Dessutom inkluderar Skogsstyrelsens siffror OH (ledning och stöd) för regionerna och kontoren i hela landet.

Uppdragsverksamhetens omsättning

Den skogliga uppdragsverksamheten ingår organisatoriskt sett i Länsstyrelsen i Gotlands län som ett eget team. Omsättningen för uppdragsverksamheten totalt är 30–35 miljoner kronor per år.

Med tanke på storleken på regionen har Gotland haft en större verksamhet inom uppdrag åt andra myndigheter jämfört med Skogsstyrelsen. Kontinuitet är en annan faktor som har haft stor betydelse för stabiliteten i uppdragsverksamheten på Gotland, vilket är ytterligare en skillnad mellan länsstyrelsen på Gotland och Skogsstyrelsen. Antalet anvisade personer i sysselsättning inom "Skogsam" har dock varit relativt konstant över åren och därför har det varit möjligt att hålla antalet arbetsledare på ungefär samma nivå. Omfattningen på uppdragsverksamheten kan delvis ses som

ett resultat av att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten tidigare låg inom länsstyrelsen.

4.4 Regelverket kring försöksverksamheten

I lagen om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län (SFS 1997:1144, portalparagrafen) står det att länsstyrelsen på Gotland ska utföra Skogsstyrelsens uppgifter i den omfattning som regeringen bestämmer. Länsstyrelsens uppdrag preciseras sedan i förordningen (2005:1191) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län.

I förordningen (2002:864) med länsstyrelseinstruktion berör § 8 Gotlands län, och där står det att under försöksverksamheten fullgör länsstyrelsen uppgifter som annars är Skogsstyrelsens. Vidare står det att vid "Länsstyrelsen i Gotlands län ska det finnas sakkunniga för skogsfrågor. Innan länsstyrelsen beslutar om sådan anställning ska länsstyrelsen samråda med Skogsstyrelsen." Även förordningen (2005:1160) med instruktion till Skogsstyrelsen berör länsstyrelsen i och med att de fullgör en hel del av dessa uppgifter, enligt förordningen 2005:1191.

I de årliga regleringsbrev till myndigheterna betonas redovisningskraven på försöksverksamheten. I länsstyrelsens regleringsbrev står det bland annat att alla genomförda verksamheter ska redovisas integrerat och i den verksamhetsstruktur som gäller för övriga verksamheter i länsstyrelsen. Därutöver ska länsstyrelsen lämna redovisningar i enlighet med Skogsstyrelsens anvisningar. I Skogsstyrelsens regleringsbrev står dessutom följande: "Samtliga tillgångar, förutom fastigheter, och skulder hos Skogsstyrelsen som finns inom Gotlands län ska ingå i länsstyrelsens Gotlands läns redovisning". Detta gäller under hela försöksperioden.

Mina iakttagelser

I regelverket finns det inget som uttryckligen beskriver hur måluppfyllelsen av försöksverksamheten ska redovisas. I början av försöksperioden var uppföljningen ambitiös, men i takt med omorganisationer och nya medarbetare har uppföljningen tunnats ut. I dag finns det inga givna rutiner för hur Gotlands skogspolitik ska redovisas. Följdeffekten är att Skogsstyrelsen inte har den uppfölj-

ningen av skogspolitiken på Gotland som jag skulle förvänta mig. De medger också att de borde ha bättre kontroll. Länsstyrelsen ska lämna uppgifter till Skogsstyrelsen, men om de inte efterfrågar några uppgifter så lämnas inga. Detta innebär att saker riskerar att falla mellan stolarna.

Andemeningen i § 8 länsstyrelseinstruktionen är att det ska finnas skoglig kompetens på länsstyrelsen och att det angår Skogsstyrelsen. Men vad innebär då "sakkunniga för skogsfrågor" och varför ska man ha samråd med Skogsstyrelsen i denna fråga? Min tolkning är att det ska finnas skoglig kompetens på ledningsnivå. Då är det också logiskt att länsstyrelsen ska samråda med Skogsstyrelsen vid en sådan tillsättning. Länsstyrelsen har valt att tolka innebörden helt bokstavligt och menar att alla som arbetar med skogspolitiken är sakkunniga, och att samråd i varje enskilt fall har inte skett. Från länsstyrelsens håll har man ett flertal gånger påpekat till Finansdepartementet att skrivningen borde ses över, vilket dock inte har skett.

4.5 Förhållandet mellan Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Gotlands län

I början av försöket tecknade Skogsstyrelsen och länsstyrelsen ett avtal som reglerade frågor om rättigheter och skyldigheter, ekonomiska förutsättningar samt samarbete och samverkan. Detta avtal har dock inte uppdaterats sedan 31 december 2006, och innan dess hade det förlängts en gång utan att innehållet förändrades. Bland annat har Skogsstyrelsen och länsstyrelsen på Gotland en överenskommelse om att de ska träffas en gång per år och gå igenom gemensamma frågor. Ju längre tid som försöksverksamheten har pågått desto svårare har det dock varit att hålla en aktiv kontakt på ledningsnivå. Detta är en följd effekt av att nyckelpersoner har slutat sina anställningar och myndigheterna har utvecklats i olika riktningar.

Under de senaste åren har ett så kallat vänförhållande upprättats mellan Skogsstyrelsens Norrköpingsdistrikt och Gotlands länsstyrelse, och vid ett par tillfällen har representanter från de båda träffats och haft kunskapsutbyte. Bland annat var Gotland med på en av Norrköpings kalibreringsövningar 2007. Norrköpingsdistriktet har sett det som sin uppgift att stödja Gotlands olika team som

arbetar med skogsfrågor, och förutom träffar är det mycket e-post- och telefonkontakter.

Mina iakttagelser

På senare tid har kontakterna mellan myndigheterna varit bristfälliga och uppföljningen från Skogsstyrelsen har kommit till korta. Därför har Gotland hamnat vid sidan av den skogliga utvecklingen som har skett inom Skogsstyrelsen avseende exempelvis teknik, rutiner och personalutveckling.

5 Försöksverksamhetens påverkan på skogspolitiken genomförande

Det har visat sig mycket svårt att utvärdera hur skogspolitiken genomförande har påverkats av försöksverksamheten. Vad som är orsak och verkan är efter så lång tid inte enkelt att särskilja. Gotland är också en liten och avvikande skoglig region vilket gör statistiska jämförelser osäkra. Eftersom det inte går att regelrätt utvärdera hur försöket har påverkat arbetet med skogspolitiken, har nuläget i de skogspolitiska målen beskrivits för att få en uppfattning av hur skogspolitiken fungerar på Gotland. För att ändå få en fingervisning hur Gotland förhåller sig till resten av Sverige har jag valt att titta på Statskontorets utvärdering av försöket samt på Polytax-resultat.

5.1 Tidigare utvärderingar

Flera utredningar har tittat på Gotland och försöket med samordnad vidgad statsförvaltning. En grundligare undersökning av Gotlandsförsökets påverkan på skogspolitiken gjordes av Statskontoret år 2005. I utvärderingen Fristående eller integrerade myndigheter på Gotland går de igenom de regionala sektorsmålen, verksamhetsmålen, uppföljningsdata, effektmål, lagtillsyn, rådgivning, statligt stöd, uppdrag och andra resultatmått.

När det gäller de regionala skogliga sektorsmålen konstaterar Statskontoret att de är framtagna i en bredare krets än vad som är vanligt, och att samverkan har skett med andra ämnesområden som naturvård och lantbruk. Med andra ord har arbetssättet påverkats av organisationsformen. Däremot skiljde sig inte själva målen vid en jämförelse med andra län. Verksamhetsmålen formuleras dock

på olika sätt då länsstyrelsens egna mål formuleras i arbetet med verksamhetsplanen för att sedan brytas ner till uppdrag, och slutligen operativa arbetsplaner för teamen. När det gäller uppföljningsdata konstaterar Statskontoret att det blir svårt att dra några slutsatser om kvalitetsskillnader i resultaten, med tanke på Gotlands isolerade läge och avvikande naturförhållanden samt för att det råder stora skillnader även i andra län. Effektmålen, de regionala sektorsmålen, har haft ungefär samma resultat under en längre tid. Lagtillsynen påverkas också av att det krävs tillstånd för förnygringsavverkningar på Gotland. Att jämföra med andra län blir enligt Statskontoret meningslöst likaså att titta över tiden, eftersom det är skogsägarnas initiativ som styr antalet ärenden. Mängden statligt stöd är helt och hållet avgörande för vilken måluppfyllelse man har vid avsättning av värdefull skogsmark. Uppdragsverksamheten är omfattande på Gotland men utgör ingen osund konkurrens, konstaterar Statskontoret. Gällande andra resultatmått påpekar Statskontoret att tiden troligen redovisas olika på länsstyrelsen och Skogsstyrelsen och att det är svårt att dra slutsatser om effektivitet i verksamheten utifrån kostnader och personal. Slutsatsen blir att Gotland anses vara ett "normalbra" län gällande skogspolitik.

Den balansräkning som Statskontoret ställer upp i "Fristående eller integrerade myndigheter på Gotland" (s. 105) visar för- och nackdelar med försöksverksamheten:

	Skogsvårdspolitiken
Fördelar	Fler input. Vissa synergier. Nya arbetssätt. Regional anpassning?
Nackdelar	Kompetens? Teknik? Nationell styrbarhet.

De synergier man talar om är främst inom lantbruk, naturvårdsområdet samt arbetsmarknadsområdet.

5.2 De skogliga sektorsmålen – gotländsk tolkning av den nationella skogspolitiken

I det skogspolitiska beslutet år 1993 avstod regering och riksdag ifrån att sätta upp några detaljerade mål för skogspolitiken. De statliga myndigheterna och skogsägarna och skogsbrukarna fick i stället större ansvar för att de skogspolitiska ambitionerna skulle

uppfyllas. Skogsstyrelsen fick också i uppdrag att vid behov ta fram sektorsmål där politikens innebörd skulle klargöras.

Sektorsmål har tidigare tagits fram på nationell nivå 1994/95 och 1998, medan regionala mål tidigare togs fram 1998. Gotland har sedan tagit fram andra generationens regionala sektorsmål, som är hierarkiskt strukturerade i tre nivåer. På den översta nivån finns de övergripande målen fastställda av riksdag och regering. Därunder finns en långsiktig målbild som innehåller förtydliganden av de övergripande målen. Den regionala långsiktiga målbilden är i princip identisk med den nationella som fastställts av Skogsstyrelsen. Tidshorisonten varierar mellan några decennier och sekel. På den tredje och lägsta nivån finns de kortsiktiga målen som i regel är kvantifierade och tidsatta till år 2010. De kortsiktiga målen är relativt få, tretton stycken, och kan naturligtvis inte fånga in alla viktiga aspekter relaterade till skog och skogsbruk. De ska därför ses som ett uttryck för ambitionerna inom de viktigaste områdena från skogspolitisk synpunkt. I några fall har det visat sig alltför svårt att formulera bra kortsiktiga mål. Två av dessa, kontinuitetsskogar och hotade arter, har bedömts som mycket viktiga och har därför kompletterats med korta styrande texter.

Gotlands sektorsmål har tagits fram i en beredningsprocess inom det regionala skogliga sektorsrådet och den lokala skogliga samverkansgruppen. Syftet med beredningen har varit att inom de skogs- och miljöpolitiska ramarna uppnå en väl balanserad och accepterad uttolkning av statens politik.

Med tanke på Statkontorets utvärdering har jag valt att titta på hur väl länsstyrelsen har uppfyllt sina skogliga sektorsmål. För att ändå få en fingervisning om hur Gotland förhåller sig till resten av Sverige har jag också valt att titta på Polytax-resultat.

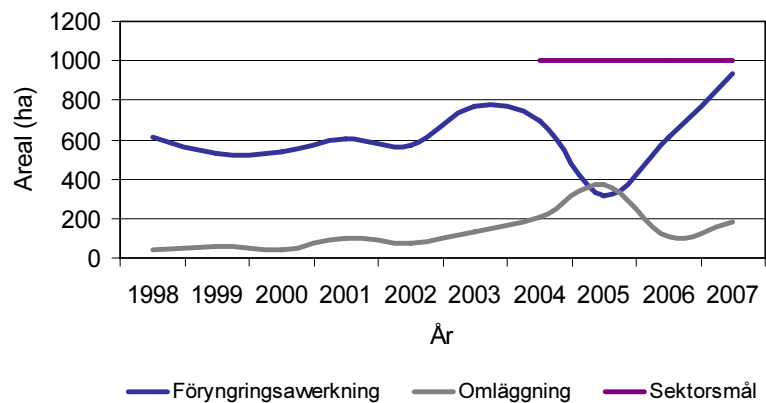
5.3 Uppfyllelse av de skogliga sektorsmålen på Gotland

God tillgång på värdefull skogsråvara

Föryngringsavverkningar

Mål: "Föryngringsavverkning omfattar 1 000 hektar per år."

Figur 4 Föryngringsavverkad areal under försöksperioden 1998–2007

Länsstyrelsen har upprättat ett sektorsmål för föryngringsavverkningar, vilket saknas i övriga riket. Motivet är främst den historiskt låga slutavverkningsnivån och därmed den höga andelen slutavverkningsmogen skog.

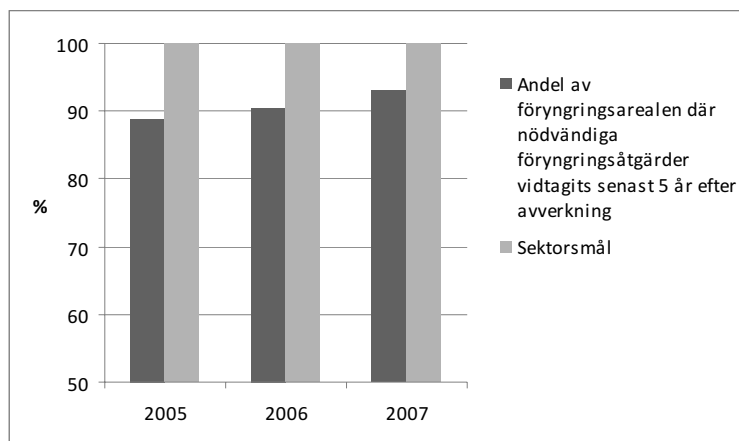
I syfte att bidra till målets uppfyllande har myndigheten framför allt, tillsammans med den skogliga sektorn, anordnat skogs dagar med temat "ökad aktivitet". Ansvar för målets förverkligande vilar till stora delar på den skogliga sektorn och inte på myndigheten.

Den låga föryngringsavverkningen år 2005 var en direkt följd av stormen Gudrun.

Föryngringar

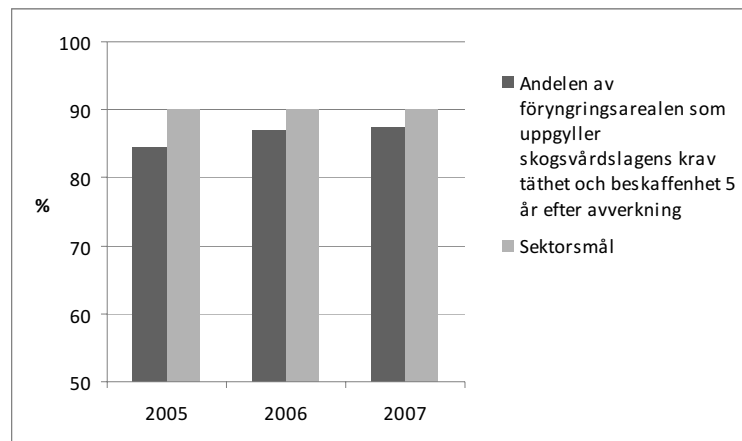
Mål: ”Alla objekt som föryngringsavverkats uppfyller kravet på att nödvändiga föryngringsåtgärder vidtagits senast 5 år efter avverkning.”

Figur 5 Andel föryngringsavverkad areal där nödvändiga föryngringsåtgärder vidtagits 2005–2007

Mål: ”Minst 90 % av föryngringsarealen uppfyller § 6 skogsvårdslagens (SVL) krav på täthet och beskaffenhet i övrigt senast 5 år efter avverkningen. Minst 50 % av arealen har ett plantantal som överstiger 1,5 ggr krav i § 6 SVL.”

Figur 6 Andel föryngringsareal som uppfyller skogsvårdslagens krav på täthet och beskaffenhet 2005–2007.

Det finns ingen statistik över andel av föryngringsarealen som har ett plantantal som med 1,5 gånger överstiger skogsvårdslagens krav.

Röjningar

Mål: "Den årliga röjningsarealen uppgår till 1 000 hektar."

Tillförlitlig regional statistik saknas, vilket även är fallet för övriga Sverige. Länsstyrelsens uppfattning är att det röjs mindre än 500 hektar per år, vilket innebär att det ackumulerade röjningsbehovet ökar för varje år som går.

Gallringar

Mål: "Den årliga areal som gallras uppgår till 3 000 hektar. Minst 1 000 hektar av denna areal utgörs av förstagallringar."

Uppskattningsvis gallrades det under år 2007 mellan 2 000 och 2 500 hektar på Gotland. Fördelning på första respektive övriga gallringar saknas. Trenden de senaste åren är att gallringsarealen har ökat för varje år som gått.

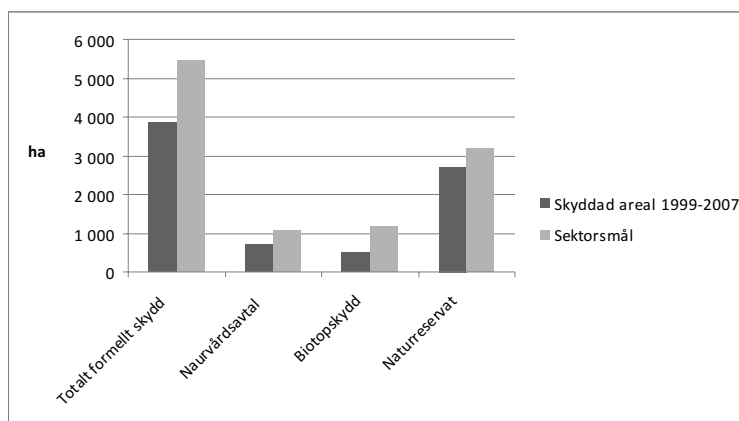
Rik skogsmiljö

Långsiktigt skydd av skogsmark

Mål: ”Till år 2010 ska 11 000 hektar skyddsvärd skogsmark undantagits från skogsproduktion i följande skyddsformer:

Naturresevat	5 100 hektar
Biotopskydd	1 300 hektar
Naturvårdsavtal	1 100 hektar
Frivilligt	3 500 hektar.”

Figur 7 Formellt skyddad areal 1999–2007

Diagrammet ovan visar hur mycket produktiv skogsmark som ska skyddas enligt det regionala miljömålet Levande skogar. Sektorsmålet omfattar även den areal som skyddats fram till och med år 1998 samt frivilliga avsättningar.

Gällande måluppfyllelsen kan man konstatera att det kommer bli svårt att nå målet till år 2010. Främsta orsaken till detta är begränsade resurser till arbetet med formellt skydd av skogsmark.

Länsstyrelsen har så gott som varje år använt hela bidraget från Skogsstyrelsen som gäller biotopskydd och naturvårdsavtal.

Avseende frivilliga avsättningar så gör myndigheten bedömningen att målet är uppnått sedan något år tillbaka. Denna bedömning grundar sig på en studie av länsstyrelsen och på s.k. gröna skogsbruksplaner från Mellanskog.

Nyckelbiotoper (nationell målsättning)

Mål: "Kända nyckelbiotoper ska skyddas inom ramen för målsättningen Långsiktigt skydd av skogsmark."

Under de senaste åren har i genomsnitt cirka fem av myndigheten kända nyckelbiotoper avverkats eller på något annat sätt, helt eller delvis, förstörts utifrån ett biologiskt mångfaldsperspektiv.

Skötselkrävande biotoper

Mål: "Åtgärder för att bevara eller förstärka naturvärdet i skötselkrävande nyckelbiotoper och andra värdefulla biotoper utförs på minst 150 hektar årligen."

Målet är helt klart uppnått. I dag finns det flera olika finansieringskällor som nyttjas till åtgärder i skötselkrävande biotoper. De viktigaste är Nokås, skötselanslag till naturreservat samt landsbygdsprogrammet.

Död ved

Mål: "Mängden hård död ved i skogen ska öka med minst 50 % till år 2010 jämfört med tillståndet 1998."

Enligt Riksskogstaxeringen har inte mängden död ved ökat på Gotland sedan år 1998. Uppgiften har mycket låg signifikans.

Gammal skog, äldre lövrik skog och föryngringar med lövskog

Mål: "Till år 2010 ska:

arealen gammal skog bibehållas på dagens nivå.

arealen äldre lövrik skog öka med 3 %.

arealen skogsmark som föryngras med lövträd öka med 20 %."

Enligt Riksskogstaxeringen har arealen gammal skog ökat med över 60 procent på Gotland sedan 1998. Uppgiften är till 99 procent signifikant. Samma källa anger att arealen äldre lövrik skog har ökat med 15 till 29 procent, men uppgiften är mycket osäker.

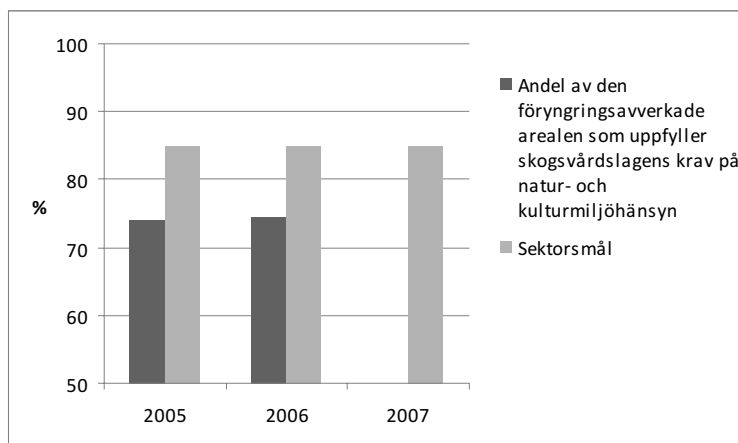
Arealen skogsmark som föryngras med lövskog har under de senaste åren minskat från en nivå som redan var låg. Detta innebär att i dag föryngras i princip ingen skogsmark med uteslutande lövträd. Förklaringen till denna tillbakagång står framför allt att finna i

att flertalet av de lövträdsarter som är allmänt förekommande på ön har drabbats hårt av olika sjukdomar. Myndigheten kan därför inte i dagsläget inte förespråka förnygring av bland annat ask, alm och ek.

Miljöhänsyn vid förnygringsavverkning

Mål: "Minst 85 % av den förnygringsavverkade arealen uppfyller § 30 SVL krav på natur- och kulturmiljöhänsyn."

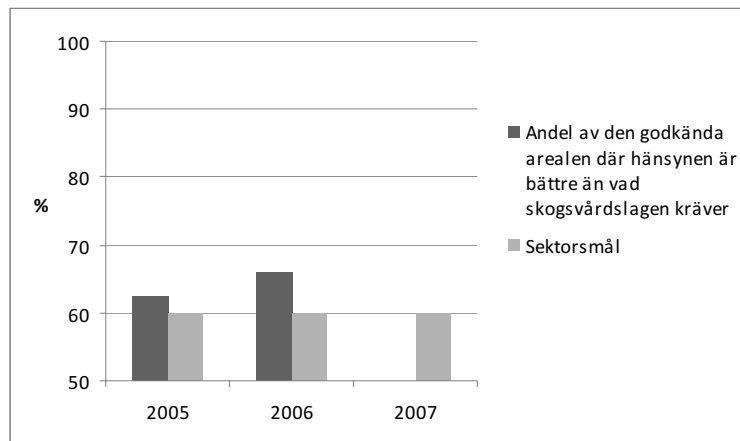
Figur 8 Andel förnygringsavverkad areal som uppfyller skogsvårdslagens krav på natur- och kulturmiljöhänsyn 2005–2006

Cirka 75 procent av de förnygringsavverkade arealerna uppfyller kraven på natur- och kulturmiljöhänsyn

Mål: "På 60 % den godkända arealen är hänsynen bättre än vad lagen kräver."

Figur 9 Andel godkända arealer med hänsyn bättre än vad skogsvårdslagen kräver 2005–2006

Andelen godkända arealer där hänsynen är bättre än vad skogsvårdslagen kräver överstiger sektorsmålen.

Skogsbilvägar över våtmarker

Mål: "Skogsbilvägar ska ej byggas över sådana våtmarker som i länsstyrelsens våtmarksinventering bedömts ha höga naturvärden (klass 1–3 i inventeringen)."

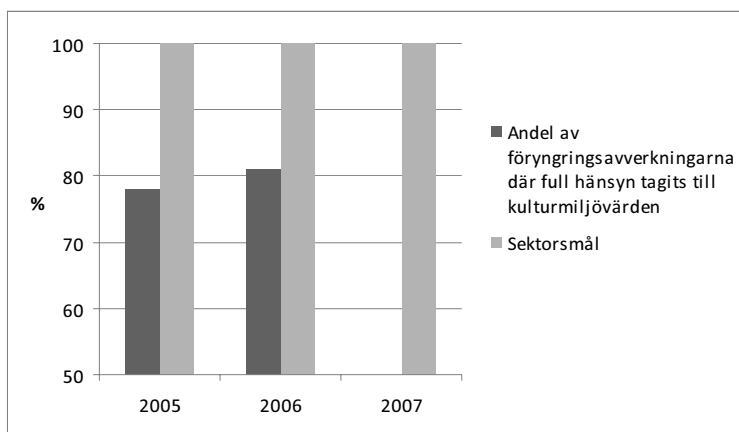
Under de sista tio åren har det på Gotland inte byggts några skogsbilvägar över våtmarker.

Sociala och kulturella värden

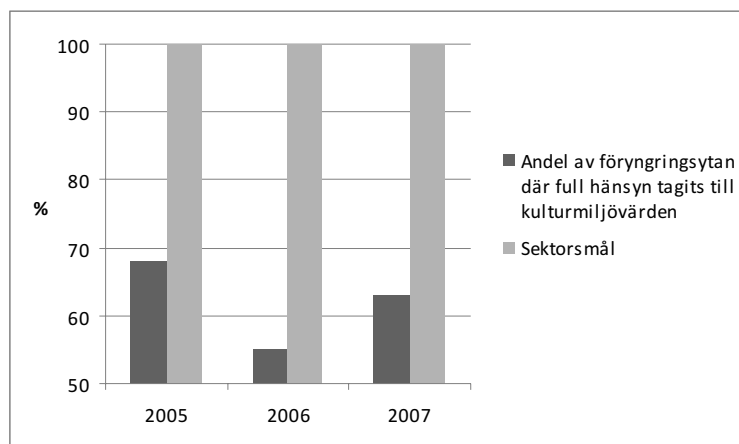
Fornlämningar och värdefulla kulturlämningar

Mål: "Skogsmarken ska brukas på ett sådant sätt att fornlämningar inte skadas och så att skador på övriga värdefulla kulturlämningar är försumbara senast år 2010."

Figur 10 Andel föryngringsavverkningar där full hänsyn har tagits till kulturmiljövärden 2005–2006

Figur 11 Andel av föryngringsytan där full hänsyn tagits till kulturmiljövärden 2005–2007

Detta mål kan man säga är till 60 procent uppfyllt.

Rekreationsanpassat brukande av tätortsnära skogar

Mål: "År 2010 har länsstyrelsen tecknat ett samarbetsdokument med kommunen. Dokumentet uttrycker de gemensamma långsiktiga ambitionerna rörande nyttjandet av Visbys tätortsnära skogar för att bättre tillgodose människors behov av rekreation."

Mål "Senast år 2008 har skogssektorn genomfört ett utbildningsprogram om särskild hänsyn till skogens sociala värden i tätortsnära skogar. Programmet riktar till skogsägare av tätortsnära skogar (enskilda, kommunala och statliga) och till berörda tjänstemän och organisationsföreträdare. Ett utbildningsprogram ska finnas framtaget år 2006."

Något samarbetsdokument eller utbildningsprogram finns inte framtaget, men nätverket "Skogens sociala värden" har bildats med representanter från Gotlands kommun och från skogsnäringen. Nätverket har genomfört studiebesök och studerat tätortsnära skogar. Vidare fungerar nätverket som en kanal för länsstyrelsen att föra ut information inom området.

För tillfället jobbar myndigheten med att identifiera skogar med höga sociala värden samt att registrera dem i en databas.

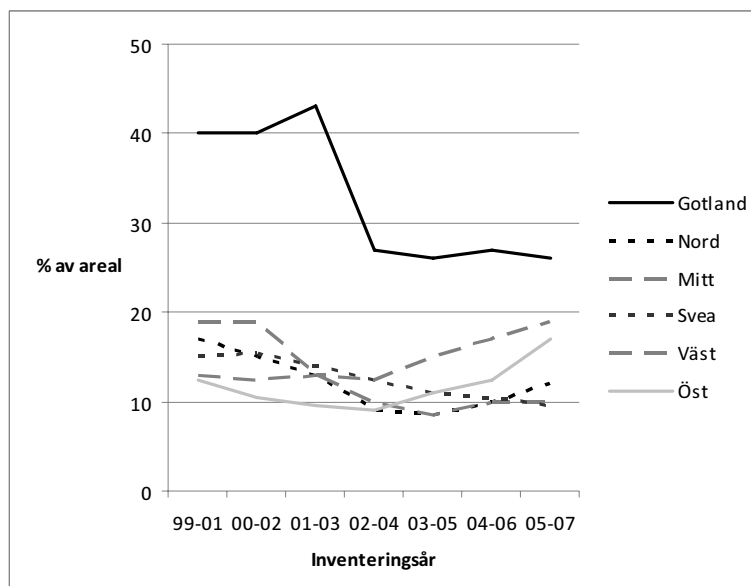
5.4 Polytax-resultat för Gotland i jämförelse med övriga regioner

Polytax-uppgifter är en del av Skogsstyrelsens reguljära uppföljning av skogspolitikens genomförande. Inom Skogsstyrelsen, inklusive Gotlands län, har produktionsmål och miljömål följts upp genom inventeringssystemet Polytax sedan 1999. Systemet har haft två huvuddelar: en för mer operativt användande av resultaten kallat Distrikts-Polytax och en del för mer strategiskt användande, kallat Riks-Polytax. Här redovisas resultat från inventeringarna för Distrikts-Polytax eftersom det är nödvändigt att skilja ut Gotlands resultat. Vid sektorsmålsuppföljning på nationell nivå används Riks-Polytax vilket brukar visa ett sämre resultat än vad Distrikts-Polytax gör. Observera att skattningarna för Gotland är osäkrare än för övriga regioner eftersom stickproven i Polytax-inventeringen är färre.

Miljömålet

Miljömålet följs bland annat upp genom att inventera miljöhänsynen vid föryngringsavverkningar. Grafen nedan visar utvecklingen av D1-resultaten redovisat som ett glidande medelvärde över tre år för Gotland samt Skogsstyrelsens fem regioner.

Figur12 Arealandel föryngringsavverkning med undermålig hänsyn under perioden 1999–2007

Sektorsmålet för miljöhänsyn innebär bl.a. en minskning med 15 procentenheter av arealandelen avverkningar med undermålig hänsyn under perioden 1999–2007

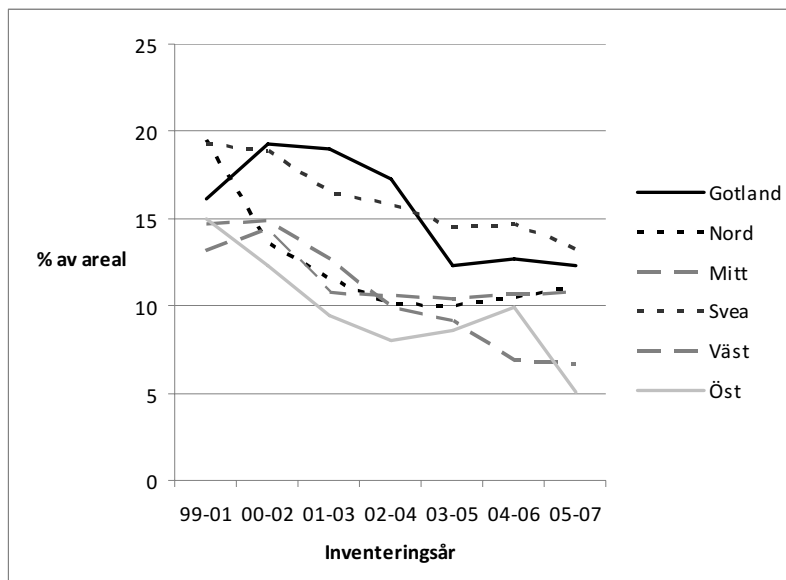
Länsstyrelsen är av uppfattningen att det är svårare att klara lagens krav för miljöhänsyn vid avverkning på Gotland än i riket generellt. Detta innebär bland annat att de gotländska avverkningsskogsentreprenörerna generellt måste ha en högre kompetens gällande miljöhänsyn än deras kollegor i övriga Sverige. Förklaringen är att det historiska brukandet av skogen på Gotland, till skillnad mot större delen av övriga Sverige, skapat heterogena skogar med en hög andel naturvärden även i produktionsskogen. Sådana naturvärden kan till exempel vara olikåldrighet med riktigt gamla och ofta senvuxna trädindivider som kan vara svåra att identifiera. En

annan förklaring är att de naturgivna förutsättningarna i form av ett ”platt” landskap samt låg nederbörds mängd under vegetationsperioden gör att värdefulla vattenelement i form av surdråg är mycket svåra att se under större delen av året eftersom de är uttorkade (ofta mer än sex månader per år). Den vanligaste anledningen till att avverkningar på Gotland inte klarar lagens krav avseende miljöhänsyn är att vattenmiljöer har påverkats av avverkningen på ett eller annat sätt (entreprenörerna har t.ex. tagit bort träd som skulle ha sparats eller orsakat körsador m.m.).

Produktionsmålet

Produktionsmålet följs bl.a. upp genom en inventering av förnyingsresultaten fem eller sju år efter avverkningen (beroende på landsdel).

Figur 13 Arealandel undermåliga förnygringar under perioden 1999–2007

Resultatet visar bland annat en minskning med 5 procentenheter av arealen undermåliga föryngringar under perioden 1999–2007 för Gotland. Minskningen verkar vara en generell trend. Det är värt att notera att Gotland är klassat som svårföryngrat, vilket innebär att de naturgivna förutsättningarna medför risk för fler undermåliga föryngringar jämfört med andra regioner.

5.5 Vad möter en skogsägare på Gotland i jämförelse med fastlandet?

Man kan tänka sig att försöksverksamheten borde ge utslag i en annorlunda handläggning och hantering av skogspolitiken på Gotland än på fastlandet. Vid en jämförelse av processen som möter en skogsägare på Gotland mot vad som möter en skogsägare på fastlandet under en skogs omloppstid finner jag i stort bara en utmärkande skillnad. Om en gotländsk tillståndsansökan visar att ett område har höga miljö-, natur-, kultur- och socialvärden skickas detta på internremiss till det berörda teamet. Ibland förekommer det att ett ärende leder till fler ärenden som kan ha olika handläggare, men i stort ska samma handläggare följa ärendet hela vägen. I ett liknande ärende i ett fastlandsdistrikt följer samma person ärendet hela vägen även om samråd sker med kommunen eller länsstyrelsen (bilaga 7 och 8).

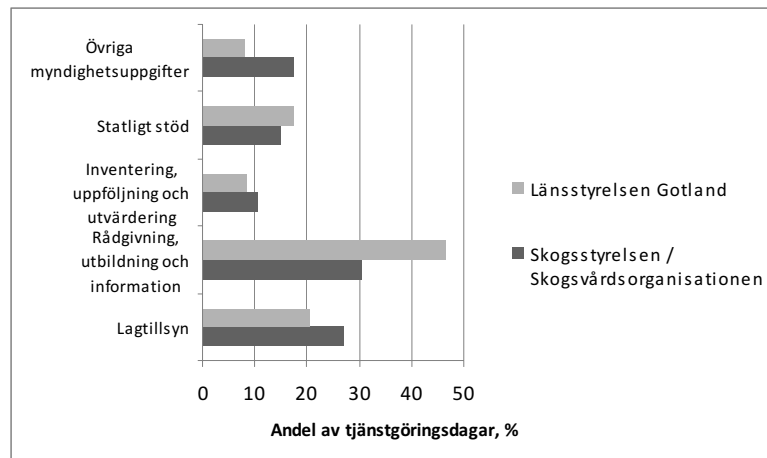
5.6 Verksamhetsplanering och nyttjande av tid

En skillnad mellan Länsstyrelsen i Gotlands län och ett av Skogsstyrelsens distrikt är hur verksamheten planeras. På Skogsstyrelsen har man en planering där skogspolitiken, resultaten och måluppföljningarna styr verksamheten. Länsstyrelsen har fler politiska mål att ta hänsyn till och här vägs skogspolitiken mot dem. På länsstyrelsen formuleras också egna mål inom arbetet med verksamhetsplanen. De bryts ner i uppdragsbeskrivningar till teamen som sedan utarbetar operativa arbetsplaner.

Diagrammet nedan visar vad länsstyrelsen respektive Skogsstyrelsen, inom sin myndighetsutövning, i genomsnitt lagt sin tid på under de fem senaste åren (år 2003–2007). Observera att detta är relativa siffror vilket innebär att Gotland kan ha en högre andel

personer som arbetar exempelvis med rådgivning och då blir den totala arbetsinsatsen högre.

Figur 14 Länsstyrelsens respektive Skogsstyrelsens myndighetsutövning 2003–2007

Det är intressant att länsstyrelsen lägger mycket tid på rådgivning och mindre på lagtillsyn i förhållande till Skogsstyrelsen. Detta kan vara ett resultat av att Gotland är klassat som svårföryngrat och då krävs det större insatser när det gäller rådgivning, utbildning och information.

5.7 Slutsatser av skogspolitikens måluppfyllelse

Utifrån denna genomgång kan jag inte säga att man på Gotland har en annorlunda måluppfyllelse av skogspolitikens på grund av försöksverksamheten. När det gäller de skogliga sektorsmålen har Gotland till och med gått längre än Skogsstyrelsen, eftersom man har fastställt ett mål för föryngringsavverkning vilket inte finns i något annat län.

Arbetsmetoder

Däremot kan jag konstatera skillnaden i arbetssätt mellan länsstyrelsen och Skogsstyrelsen, vilket är en följd effekt av försöket. På länsstyrelsen har man valt att integrera skogsfrågorna i sin organisation, så att skogspolitikens även vägs mot länsstyrelsens andra politikområden som naturvård, kulturmiljövård, vatten och fiske m.m. Skogsfrågorna får på detta sätt ett samhällsperspektiv i och med att de sätts i ett större sammanhang. Länsstyrelsen har valt den organisationsmodell som de anser bäst passar deras arbetssätt och har delat upp skogsfrågorna på olika enheter. Med tanke på att själva grunden i den svenska skogspolitiken handlar om att hela tiden, i alla situationer, kunna göra avvägningar mellan de två jämslida målen produktion och miljö, ser jag att en uppdelning av skogsfrågorna på olika grupper eller "team" riskerar att motverka detta.

6 Författningskommentar

Förslagen rör

- 1) lag (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad länsförvaltning i Gotlands län, och
- 2) förordning (2005:1191) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län.

Utredaren föreslår att försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län upphör. Två alternativa scenarios finns när det gäller den fortsatta organisationen av de skogspolitiska uppgifterna i Gotlands län:

- A. Uppgifterna ligger kvar hos Länsstyrelsen i Gotlands län
- B. Uppgifterna återgår till Skogsstyrelsen.

Scenario A innebär i praktiken att försöksverksamheten permanentas. En ny lag och förordning måste därmed införas och lagen och förordningen om försöksverksamheten upphävas. Inga upphävandebestämmelser behövs dock om ikraftträdandet blir den 1 januari 2011.

Ordalydelserna i förslagen till ny lag och förordning (*författningsförslag 1 och 2*) följer i stort sett vad som gällt paragrafernas motsvarigheter i lagen och förordningen om försöksverksamheten. Förordningen har dock uppdaterats på ett par punkter.

Hänvisningen i 2 § fjärde stycket 1. avser numera förordningen (2007:1046) med instruktion för Skogsstyrelsen då denna har ersatt den tidigare instruktionen. Vidare ska i samma paragraf punkten 2. ändras på så vis att hänvisningen till skogsvårdsförordningens 3 § avser tredje stycket då sistnämnda paragraf fått ett nytt andra stycke.

Hänvisningarna till Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet i 3 § måste ändras eftersom bestämmelserna om denna återfinns i den nya instruktionens 12 §.

I 4 § 6. ändras hänvisningen till att avse motsvarande bestämmelse i den nu gällande förordningen (2007:481) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder vilken har ersatt den tidigare förordningen.

En följdändring kommer att bli aktuell. 8 § första stycket förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion innehåller en hänvisning till lagen om försöksverksamhet med utvidgad länsförvaltning i Gotlands län. Hänvisningen ska i stället avse den nya lagen (författningsförslag 3).

Scenario B medför att lagen och förordningen om försöksverksamheten ska upphävas om försöksverksamheten föreslås avbrytas före den 31 december 2010 (författningsförslag 4 och 5).

Källförteckning

- Anglés-Marín, M., *Fastigheter och ägare på Gotland*. Länsstyrelsen i Gotlands län, 2006.
- Anglés-Marín, M., *Kartläggning av den gotländska skogen*. Länsstyrelsen i Gotlands län, 2006.
- Ansvarskommittén*. Fi 2003:02.
- Budgetpropositionen för 1998*. Prop. 1997/98:1.
- Budgetpropositionen för 2003*. Prop. 2002/03:1.
- Den regionala samhällsorganisationen*, (PARK). SOU 2000:85.
- Den regionala samhällsorganisationen*. Prop. 1996/97:36.
- En skogspolitik i takt med tiden*. Prop. 2007/08:108.
- Fristående eller integrerade myndigheter på Gotland? Utvärdering av Länsarbetsnämndens och Skogsvårdsstyrelsens inordnande i Länsstyrelsen*. Statskontoret, 2005:18.
- Förlängd försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län*. Prop. 2005/06:193.
- Förordning med instruktion för Skogsstyrelsen*. SFS 2007:1046.
- Förordning med länsstyrelseinstruktion*. SFS 2002:864.
- Förordningen om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län*. SFS 2005:1191.
- Försök med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län*. Inrikesdepartementet, Rapport 1997.
- Handlingsplan för Skogsstyrelsens långsiktiga mål*. Norrköpingsdistrikt, Skogsstyrelsen, 2007.
- Kompletterande metoder vid skydd av värdefull natur*. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket, 2008.
- Lag om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län*. SFS 1997:1144.
- Landsbygdsprogram för Sverige 2007–2013*. Jordbruksdepartementet.
- Linné, I., *Den gotländska skogens historia*.

- Lundqvist, J., *Enkätundersökning till skogsägare på Gotland, i syfte att utreda vilka faktorer som påverkar aktiviteten i skogen*. Länsstyrelsen i Gotlands län, 2006.
- Länsutredningen*. SOU 2004:14.
- Marklösen – Finns förutsättningar för rätt ersättning?* Riksrevisionen, RIR 2005:15.
- Mervärdesskog – Slutbetänkande av Skogsutredningen 2004*. SOU 2006:81.
- Miljömålen – nu är det bråttom*. Miljömålsrådet, 2008.
- Nationella skogliga sektorsmål*. Skogsstyrelsen, 2005.
- Pettersson, I., *Försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning på Gotland*. Projektarbete, Länsstyrelsen i Gotlands län och Sveriges Lantbruksuniversitet, 2002.
- Prop. 1992/93:226 om en ny skogspolitik.
- Regional samverkan och statlig länsförvaltning*. Prop. 2001/02:7.
- Regleringsbrev för budgetåret 2008*, Jordbruksdepartementet, Regeringsbeslut Jo 2007/3544, 2007-12-20.
- Regleringsbrev för budgetåret 2008*. Jordbruksdepartementet, Regeringsbeslut Jo 2008/1886, 2008-06-18.
- Silenstam, Per 1999: *Försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning på Gotland – förslag till utvärdering*. Rapport till den parlamentariska regionkommittén (PARK).
- Skoglig produktionsstrategi för Gotlands län 2007–2010*. Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Skogliga sektorsmål – gotländsk tolkning av den nationella skogspolitik*. Länsstyrelsen i Gotlands län, 2004.
- Skogsstatistisk årsbok 2008*. Skogsstyrelsen, 2008.
- Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Gotlands län 2002: *Förlängning av samarbetsavtal med anledning av försök med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län*, Avtal med bilaga, 2002-01-30, dnr SKS 288/98 0.09 resp. Lst 02-1965-98.
- Skogsvårdslagen*. SFS 1979:429.
- Skogsvårdsorganisationens utvärdering av skogspolitikens effekter – SUS 2001*. Skogsstyrelsen.
- Skog till nytta för alla?* SOU 2005:39.
- Strategi för formellt skydd av skog i Gotlands län*. Länsstyrelsen i Gotlands län, 2006.
- Stöd till landsbygden 2007-nyheter och översikt*. Jordbruksverket, 2007.
- Tydligare styrning av avgiftsbelagd uppdragsverksamhet*. Ekonomistyrningsverket, ESV 2008:23.

- Uppdrag att utvärdera försöksverksamheten med en vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län.* Regeringsbeslut Fi 2004/6158/LS. *Verksamhetsplan och arbetsplan för team skogsbruk, naturvård och uppdrag 2008.* Länsstyrelsen i Gotlands län, 2008.
- Vision Gotland 2025, Regionalt utvecklingsprogram.* Gotlands kommun, 2008.
- Wrenne, Anders., *Vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län.* Högskolan Karlskrona/Ronneby: Center för Territoriell UtvecklingsPlanering, 2000.
- Wrenne, Anders & Nilsson, Jan-Evert, *Försöksverksamheten i Gotlands län – utgångspunkter, genomförande och effekter.* Högskolan Karlskrona/Ronneby: Center för Territoriell UtvecklingsPlanering, 2000.
- Årsredovisning 2005–2007 (3 st.).* Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Årsredovisning 2003–2004, 2007 (3 st.).* Skogsstyrelsen.

Kommittédirektiv

Organisationen av skogspolitiska uppgifter på Gotland

Dir.
2008:46

Beslut vid regeringssammanträde den 24 april 2008.

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare ska utvärdera hur försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län påverkar genomförandet av skogspolitiken. Utredaren ska även lämna förslag om hur Skogsstyrelsens uppgifter bör organiseras och utföras på Gotland.

Bakgrund

I Gotlands län pågår under perioden den 1 januari 1998–den 31 december 2010 en försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning. Inledningsvis omfattade försöket ett samarbete mellan länsstyrelsen, Länsarbetsnämnden och dåvarande Skogsvårdsstyrelsen på Gotland. Länsarbetsnämnden utgick från försöket den 1 januari 2008 när den nya nationella Arbetsmarknadsmyndigheten bildades. Den kvarvarande försöksverksamheten innebär att Skogsstyrelsens regionala uppgifter utförs av Länsstyrelsen i Gotlands län. Försöksverksamheten berördes inte av beslutet om att bilda en nationell skoglig myndighet.

I delbetänkandet Skog till nytta för alla? (SOU 2005:39) berördes försöksverksamheten i Gotlands län, men utredningen lämnade inte något förslag i frågan. Skogsstyrelsen framför dock i sitt remissyttrande uppfattningen att den skogliga funktionen på länsstyrelsen successivt har tunnats ut medan merparten av de länsstyrelser som har yttrat sig över delbetänkandet, liksom Hushållningssällskapet, anser att försöket har genomförts med goda resultat.

Statskontoret har utvärderat försöksverksamheten på Gotland (rapport 2005:18 Fristående eller integrerade myndigheter på Gotland) och fann då vissa synergieffekter när det gäller den del av försöket som innebär att Skogsstyrelsens verksamhet integrerats i länsstyrelsen. Hur skogspolitiken har påverkats av försöksverksamheten behöver dock analyseras djupare.

I regeringens proposition En skogspolitik i takt med tiden (2007/08:108), gjorde regeringen bedömningen att skogspolitikens mål bör kunna genomföras likvärdigt i hela landet. Enligt regeringen bör därför en utvärdering genomföras av hur försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län påverkar genomförandet av skogspolitiken. Ett bra och kontinuerligt samarbete mellan Länsstyrelsen i Gotlands län och Skogsstyrelsen anser regeringen vara av särskild vikt även i framtiden.

Uppdraget

En särskild utredare ska utvärdera hur försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län påverkar genomförandet av skogspolitiken. Utredaren ska även föreslå formerna för hur Skogsstyrelsens uppgifter bör organiseras och utföras på Gotland. Utredaren ska lämna förslag på hur ett fortsatt bra och kontinuerligt samarbete mellan Länsstyrelsen i Gotlands län och Skogsstyrelsen ska kunna fortgå och utvecklas i den föreslagna organisationen.

Utredaren ska ta som utgångspunkt att skogspolitikens mål bör kunna genomföras likvärdigt i hela landet. Ytterligare en utgångspunkt är myndighetsförordningen (2007:515) som klargör att myndigheter ska samarbeta med varandra för att ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda samt för staten som helhet.

Statskontorets rapport 2005:18 Fristående eller integrerade myndigheter på Gotland ska beaktas i utredningsarbetet.

Arbetsformer

Under arbetet ska utredaren samråda med Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Gotlands län samt med andra berörda myndigheter. Samråd ska även ske med berörda organisationer och företag samt med personalorganisationerna i berörda myndigheter.

Redovisning av uppdraget

Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 31 oktober 2008.

Om utredarens förslag påverkar lagstiftningen ska författningsförslag lämnas. En konsekvensbedömning ska göras för samtliga förslag. För de förslag som har statsfinansiella effekter ska utredaren föreslå finansiering.

(Jordbruksdepartementet)

Kommittédirektiv

**Tilläggsdirektiv till utredningen om
organisationen av skogspolitiska uppgifter
på Gotland (Jo 2008:02)**

**Dir.
2008:112**

Beslut vid regeringssammanträde den 25 september 2008.

Förlängd tid för uppdraget

Med stöd av regeringens bemyndigande den 24 april 2008 gav jordbruksministern en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till organisationen av skogspolitiska uppgifter på Gotland (dir. 2008:46). Utredaren ska enligt direktiven redovisa uppdraget senast den 31 oktober 2008.

Utredningstiden förlängs. Utredaren ska slutredovisa uppdraget senast den 30 november 2008.

(Jordbruksdepartementet)

Gotland ett distrikt inom Skogsstyrelsen

Genom att göra ett Gotlands distrikt – preliminärt förefaller det mest naturligt att knyta Gotland till Skogsstyrelsens Region Öst – skulle skogsfrågorna få en tydlig markering och en tydlig ”bärare” i form av en distriktsledning. Det integrerade arbetet, som sker på våra distrikt, med de två jämställda målen är ju själva kärnan i svensk skogspolitik. Uppföljningen av skogspolitiken skulle också ges bättre förutsättningar nationellt och lokalt.

Inom alla områden (styrning, uppföljning, kompetensutveckling, administration, IT etc.) finns system och rutiner färdiga att applicera på Gotland precis som på alla andra håll i Sverige. Till detta ska även läggas den nya Återväxtrutin som håller på att färdigställas inom Skogsstyrelsen. Denna fråga är mycket viktig och ska inte underskattas.

Om Gotland blir ett distrikt inom Skogsstyrelsen kommer kostnader och arbetsinsatser i form av specialanpassningar inom IT, uppföljningsaktiviteter, kompetensutveckling, administration m.m. att minska. Utveckling och drift av tekniska system och annan organisationsutveckling kan ske rationellt, effektivt och samordnat med övriga delar av Skogsstyrelsen. Dubblerade system kan undvikas etc.

Vi anser att samarbetet generellt har utvecklats mycket positivt mellan länsstyrelserna och Skogsstyrelsens distrikt, även om det fortfarande finns förbättringsområden. Det finns således goda förutsättningar för en fortsatt bra relation om Gotland kommer att utgöra ett distrikt inom Skogsstyrelsen. Vi vill på alla sätt bidra till detta.

Övergripande förutsättningar

Sedan försöket inleddes har det vidtagits en mängd ändringar i de verksamhetsmässiga förutsättningarna på Gotland. Den separata ledningen för den skogliga verksamheten har försvunnit och den skogliga verksamheten utgör inte längre någon särskild organisatorisk enhet. Det saknas från våra utgångspunkter en tydlig ledning och styrning av den skogliga funktionen på Gotland.

Även Skogsstyrelsens organisation och verksamhet har genomgått stora förändringar. Vi utgör nu en enmyndighet. Administrationen har centraliserats, stabs- och expertresurser har sammanförts för gemensamt utnyttjande, teknikutvecklingen har utnyttjats för rationaliseringar etc. Våra nationella stöдавdelningar har stora delar av sin personal stationerad på våra distriktskontor runt om i Sverige. Vår organisationsutveckling har tagit stora kliv framåt och vi upplever att den skogliga funktionen på Gotland får allt svårare att hänga med. Trots att ambitionerna har varit de motsatta är det mer eller mindre oundvikligt att så ändå sker.

Vi känner inte till vilka resurser länsstyrelsen i dag reellt satsar på den skogliga verksamheten eller exakt hur många årsarbetskrafter som är sysselsatta i den. Vi vill även klarlägga att vi inte rakt av kommer att lägga in distriktet på Gotland i vår nuvarande fördelningsmodell. Anledningen är att modellen inte är tillämplig på Gotland då den inte tar hänsyn till de speciella biologiska, landskapsmässiga och kulturmiljömässiga förhållandena och till det geografiska läget (avståndet till fastlandet och därav betingade fördyringar) som finns på Gotland. Vid en bedömning av anslagsfördelning till Gotland kommer även hänsyn tas till senare förändringar i skogspolitiken. Som exempel kan nämnas skogens sociala värden, som har stor betydelse på Gotland, inte minst med tanke på turismen.

I vårt förslag har vi utgått från att kunna behålla den kompetens och personal som för närvarande arbetar med skog på Gotland. Däri ingår också möjligheten att utnyttja befintlig kompetens på Gotland inom våra nationella stöдавdelningar med stationering på Gotland och tillhörande finansiering/medelstildelning. Hur en distriktsledning ska rekryteras har vi inte tagit ställning till ännu.

Distriktets kompetens

I tabell 1 i redovisas de kompetenser som vi bedömer behövs inom ett distrikt på Gotland. Behövs ytterligare kompetens på distriktet bedömer vi att nuvarande personal kan fortbildas och/eller att vi förstärker med kompetens från något av våra andra distrikt.

Tabell 1 Kompetenskrav inom myndighetsuppgifter och uppdrag

Myndighetsuppgifter	Uppdrag
Skogsskötsel	Utbildning
Lag: SVL och MB	Gröna Planer
Naturvård	Mot Arbetsförmedlingen och andra
Kulturmiljöer	Mot Lst
Nyckelbiotoper	Värdering
Ädellöv	Övrigt
Sociala värden	
Skogskador	
Mark och vatten	

Vi ser, bl.a. behov av fortbildning inom skogens sociala värden och förstärkning av kompetensen inom lagtillämpning. Även ledning och styrning samt omvärldskontakter är områden som behöver stärkas.

Distriktets resurser

Utifrån våra erfarenheter och hur våra distrikt är bemannade i nuläget har vi i tabell 2 angett vilka resurser som kan behövas på Gotland. Vi har i nuläget svårt att bedöma uppdragsverksamhetens omfattning. I detta förslag har vi utgått från att minst nuvarande uppdragsvolym kan behållas.

Tabell 2 Distriktets personal och resurs inom myndighetsuppgifter och uppdragsverksamheten (procent av en heltidstjänst)

Personal	Resurs	Personal	Resurs
DC	100	Uppdragsansvarig	100
St.f. DC	50	Planläggare	50
Naturvårdsansvar + handläggning områdesskydd	140	Övriga	750
Lagansvar	20		
Inventerare	80		
Polytax			
Övrigt			
Bidragshandläggare	20		
Rådgivare; produktion, kulturmiljövård, miljöhänsyn, sociala värden LBP Övrigt	140		
Handläggare avverkningstillstånd	70		
Övrig lagtillsyn	50		
Övriga myndighetsuppgifter	40		
Summa	710		900

I tabell 2 har vi försökt att beakta och ta hänsyn till de speciella förutsättningarna som råder på Gotland. Vi ser behovet av en tydlig distriktsledning.

Distriktets arbete fördelat på verksamhetsgren

Vi har beräknat att varje årsarbetskraft arbetar totalt 210 dagar per år (se tabell 3). Vår erfarenhet är dock att 212 dagar är ett mera relevant mått. Detta har emellertid en marginell betydelse för nedanstående beräkning.

Tabell 3 Distriktets arbete fördelat på verksamhetsgren (tjänstgöringsdagar)

Verksamhetsgren	Resurs	Kommentar
Lagtillsyn	300	Behov av ökade insatser
Rådgivning, utbildning och information	440	Ingår inte rådgivning inom landsbygdsprogrammet
Inventering, uppföljning och utvärdering	150	Nya polytax kräver ökade insatser inom uppföljning
Statligt stöd	160	Exkl. handläggning av landsbygdsprogrammet
Övriga myndighetsuppgifter	90	
Uppdrag åt skogsbruket	350	
Uppdrag åt övriga	1 550	
Ledning och stöd	500	Bör kanske ökas något p.g.a. viss personalutbildning, nya rutiner etc.
Summa	3 540	

Inom Skogsstyrelsen använder vi begreppet *Ledning och stöd* (se tabell 3). På denna verksamhetsgren redovisas även delar av arbetsplatsträffarna och viss del av kompetensutveckling m.m. Beräkningen i tabell 3 (500 tjänstgöringsdagar) är kanske något försiktig med tanke på att medarbetarna på Gotland initialt behöver extra utbildning för att sättas sig in i nya rutiner etc. Ökar *Ledning och stöd* sker dock en motsvarande minskning på övriga verksamhetsgrenar. Totalsumma ändras således inte.

Distriktets finansiering

Vi har bedömt resursen (se tabell 2) som en bas för vad som behövs för att driva ett distrikt på Gotland. I tabellerna ovan ingår även tydlig distriktsledning. En kostnad som Ist Gotland inte särredovisar. Som vi har uppfattat det saknas en tydlig ledning och styrning av den skogliga funktionen.

Som tidigare nämnts har vi i förslaget utgått från att nuvarande nivå på uppdragsverksamheten kan behållas samt att uppdragsverksamheten betalar sin del av övergripande kostnader, t.ex. distriktsledning. Gotland har i jämförelse med övriga distrikt en omfattande uppdragsverksamhet inom "uppdrag åt andra myndigheter". Här

ser vi möjligheter att ta tillvara den erfarenhet som finns på Gotland och utvecklingsmöjligheter för övriga distrikt.

När försöksperioden startade frånräknades 4 358 000 kr från dåvarande Skogsstyrelsens myndighetsanslag. Om Gotland fortsättningsvis ska tillhöra Skogsstyrelsen har vi utgått från att uppräkningsningen av myndighetsanslaget (nuvarande 41:1) för Gotlands del ska vara densamma som för Skogsstyrelsen i övrigt, vilket innebär cirka 5 400 000 kr i dagens nivå. Dessa resurser kommer att vara en del av finansieringen av ett distriktskontor på Gotland. Som tidigare nämnt i inledningen är nuvarande fördelningsprinciper inte direkt tillämpliga, p.g.a. Gotlands särart. Dessutom är principerna under översyn. Vidare tillkommer medel från anslaget 41:2, landsbygdsprogrammet samt intäkter från uppdragsverksamheten

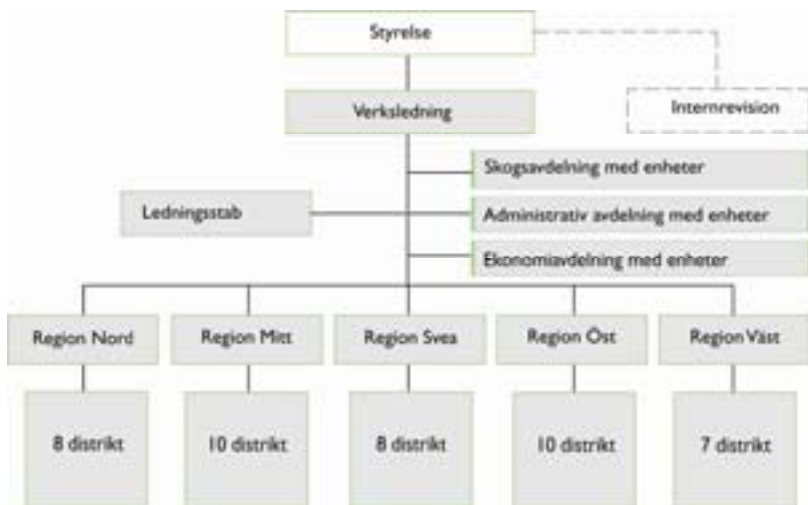
Till följd av den långa försöksperioden har Gotland i väsentliga avseenden hamnat vid sidan av den teknik-, rutin- och personalutveckling som ägt rum inom Skogsstyrelsen. Initialt kommer därför att krävas betydande extra insatser för personalutbildning och andra anpassningar. Särskilda medel behöver av allt att döma avsättas för detta ändamål – som är en direkt konsekvens av försöken – hur mycket går inte att säga förrän efter särskild utredning.

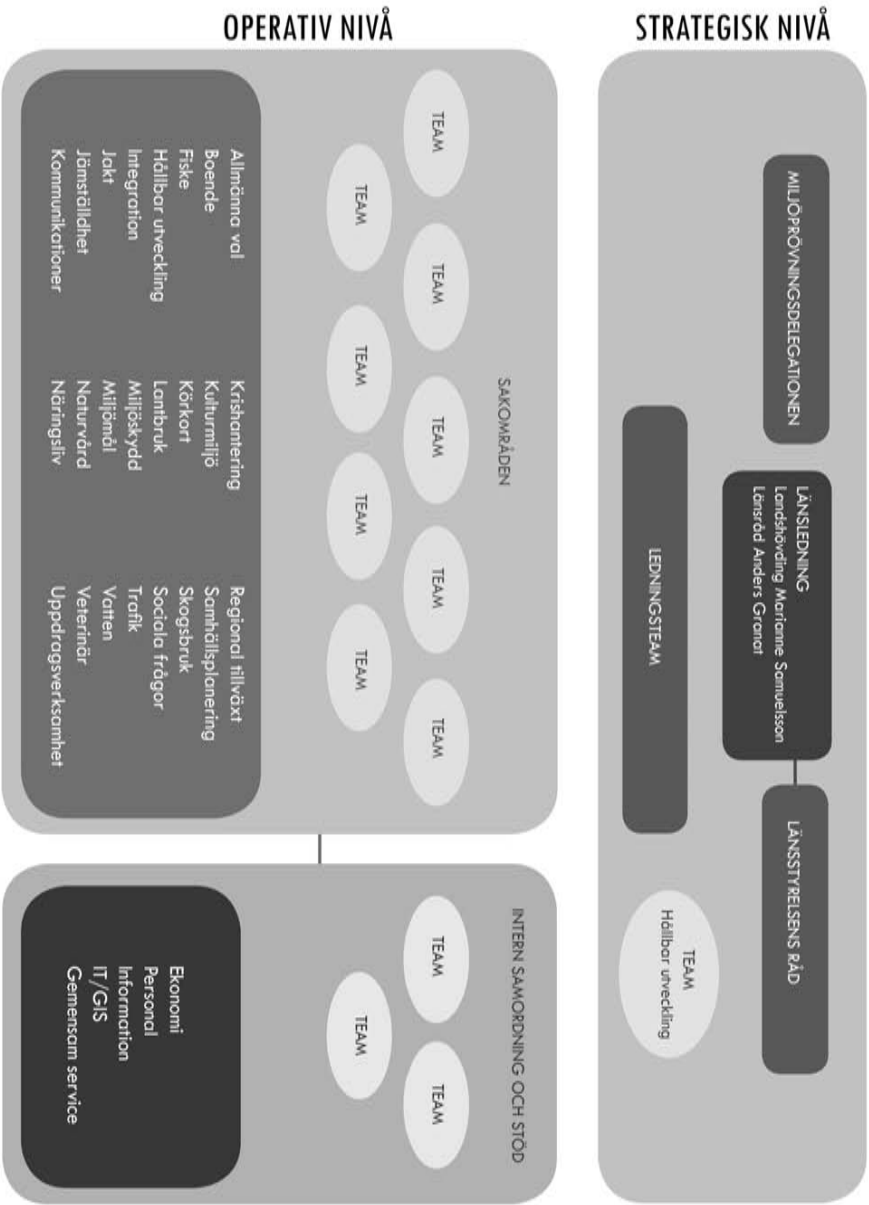
Håkan Wirtén
Överdirektör

Gunnar Gotte
Personaldirektör

Lars Ekberg
Regionchef

Skogsstyrelsens organisation

Samarbetsavtal i anslutning till försök med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län

Skogsstyrelsen (SKS) och Länsstyrelsen i Gotlands län sluter följande avtal.

1 §

Avtalet syftar till att reglera frågor om rättigheter och skyldigheter, ekonomiska förutsättningar samt samverkan och samarbete mellan SKS och länsstyrelsen under den tid försöksverksamheten pågår (1998-01-01–2002-12-31).

2 §

Länsstyrelsen har fr.o.m. den 1 januari 1998 tagit över de tillgångar och skulder som den 31 december 1997 fanns redovisade hos Skogsvårdsstyrelsen i Gotlands län med undantag av de lån för investeringar som fauns upptagna i Riksgäldskontoret. Dessa lån ligger kvar hos SKS.

Länsstyrelsen förbinder sig att fr.o.m. den 1 januari 1998 svara för de amorteringar och räntekostnader som hänför sig till de lån som finansierar övertagna anläggningstillgångar. Betalning skall ske senast sista bankdag före halv- och helårsskifte efter avisering från SKS.

Om länsstyrelsen under försöksperioden – för att finansiera tillgångar som behövs i den verksamhet som länsstyrelsen enligt lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning fullgör i stället för skogsvårdsstyrelsen – tar upp nya lån, skall dessa hållas åtskilda från andra lån, så att de efter försöksperiodens slut kan överföras till SKS.

3 §

SKS upplåter nyttjanderätten till fastigheterna Gotland Fröje I Lilla Hajdes 2:1 och Gotland Silte Snausarve 1:25 till länsstyrelsen under försöksperioden. I upplåtelsen ingår dock inte det område av fastigheten Lilla Hajdes 2:1, som används som plantskola och som avses överföras till Svenska Skogsplantor AB.

Länsstyrelsen förbinder sig att svara för samtliga med fastigheterna förenade kostnader och äger rätt att tillgodogöra sig eventuella intäkter på samma grunder som gällt vid den förutvarande Skogsvårdsstyrelsens förvaltning av fastigheterna.

SKS svarar som lagfaren ägare för fastighetsdeklarationer och betalar in fastighetsskatten. Länsstyrelsen betalar motsvarande belopp till SKS i efterhand efter fakturering.

Vidare betalar länsstyrelsen på fastigheterna belöpande räntor och amorteringar (lån i riksgälden). Betalningen sker på samma sätt som angivits i 2 § andra stycket.

Länsstyrelsen förbinder sig att inte utan SKS medgivande vidta några större förändringar av fastigheterna eller deras brukande. Fastigheterna får inte utan SKS medgivande upplåtas till tredje person.

4 §

SKS medger att länsstyrelsen får del av metod-, produkt- och tjänsteutveckling inom Skogsvårdsorganisationens uppdragsverksamhet på samma sätt som skogsvårdsstyrelserna. Länsstyrelsen förbinder sig att betala en avgift för att täcka SKS kostnader avseende uppdragsverksamhet, beräknad enligt Skogsvårdsorganisationens modell för kostnadsfördelning.

5 §

Parterna är eniga om att länsstyrelsen under försöksperioden skall bedriva uppdragsverksamhet inom det skogliga området på samma huvudsakliga grunder som skogsvårdsstyrelserna och därvid tillämpa samma principer som skogsvårdsstyrelserna vad gäller frågor om prissättning.

6 §

SKS medger att länsstyrelsen rar del av Skogsvårdsorganisationens IT-utveckling och IT-system inom det skogliga området samt även support beträffande dessa system i samma utsträckning som den erbjuds skogsvårdsstyrelserna. Länsstyrelsen förbinder sig att betala de särskilda merkostnader som kan uppstå till följd av att Länsstyrelsen inte ingår i organisationen.

7 §

SKS medger att Länsstyrelsen utnyttjar Skogsvårdsorganisationens gemensamma ekonomiadministrativa datorstöd för Länsstyrelsens skogliga verksamhet. SKS svarar för support och underhåll av de ekonomiadministrativa systemen. Länsstyrelsen förbinder sig att till SKS betala avgifter för drift och underhåll enligt de grunder som tillämpas för skogsvårdsstyrelserna.

8 §

Länsstyrelsen kommer att för vissa arbetstagarkategorier använda Högia lönesystem, som också används inom Skogsvårdsorganisationen. SKS svarar där samlat för visst underhålls- och utvecklingsarbete vad gäller lönesystemet. SKS medger att Länsstyrelsen rar del av detta arbete och Länsstyrelsen förbinder sig att betala sin del av kostnaderna härför enligt de fördelningsgrunder som tillämpas inom Skogsvårdsorganisationen.

9 §

SKS förbinder sig att verka för och i möjligaste mån se till så att Länsstyrelsen som avtalspart får utnyttja de avropsavtal avseende skoglig materiel och utrustning som SKS ingår för Skogsvårdsorganisationens räkning.

10 §

SKS förbinder sig att tillställa Länsstyrelsen de skrivelser, cirkulär, anvisningar, skogliga publikationer etc. som utsänds till skogsvårdsstyrelserna, om det inte är uppenbart att Länsstyrelsen inte berörs av dem.

11 §

SKS förbinder sig att informera Länsstyrelsen om och bjuda in företrädare för Länsstyrelsen till de kurser, konferenser etc. som anordnas för Skogsvårdsorganisationens personal, om det inte är uppenbart att Länsstyrelsen inte berörs av dem.

12 §

SKS erbjuder Länsstyrelsen i samma utsträckning som skogsvårdsstyrelserna konsultstöd i skogliga sakfrågor och juridiska frågor med skoglig anknytning.

13 §

Länsstyrelsen skall för den skogliga verksamheten årligen ta fram och till SKS inge verksamhetsplan med budget, prognoser och resultatuppföljning i enlighet med de riktlinjer som gäller för skogsvårdsstyrelserna.

14 §

SKS medger att Länsstyrelsens skogsvårdsenhet har tillgång till Skogsvårdsorganisationens datanät under förutsättning att anslutningen är exklusiv och att det således inte är möjligt för någon utanför enheten att ansluta sig.

Länsstyrelsen medger att SKS kopplar upp sig mot Länsstyrelsen i Skogsvårdsorganisationens datanät i den utsträckning som behövs för att fullgöra support etc.

15 §

Länsstyrelsen skall på samma sätt som skogsvårdsstyrelserna utnyttja tidningen SkogsEko för att publicera regionala sidor.

16 §

Parterna är ense om att under försöksperioden på ledningsnivå träffas en gång per år för att diskutera aktuella gemensamma frågor, stämma av läget och fortlöpande följa upp försöken.

Skogsstyrelsen

Maria Norrfalk

Gunnar Gotte

Länsstyrelsen i Gotlands län

Lillemor Arvidsson

Jan Björklund

Länsstyrelsens diarienummer
02-1965-98

Länsstyrelsen
Gotlands län

Förlängning av samarbetsavtal med anledning av försök med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län

Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Gotlands län slöt den 7 maj 1998 avtal om samarbete med anledning av försöken i länet med vidgad samordnad länsförvaltning, se bilaga 1.

Skogsstyrelsen och länsstyrelsen överenskommer härmed att avtalet skall förlängas på oförändrade villkor och gälla till och med den 31 december 2006, dvs. till utgången av den förlängda försöksperioden.

Skogsstyrelsen

Länsstyrelsen i Gotlands län

Maria Norrfalk

Lillemor Arvidsson

Gunnar Gotte

Jan Björklund

Processen som en markägare möter under skogens omloppstid¹

Denna beskrivning är översiktlig och ger endast en grov bild av processen. Avvikelser från denna bild förekommer beroende på vilka specifika förhållanden som råder i varje enskilt ärende.

Som grund för all verksamhet ligger de skogliga sektorsmålen, miljömålet ”Levande skogar” samt strategi för skogsproduktionen på Gotland.

Slutavverkning, Gotland

- Skogsägaren vill slutavverka och *ansöker* om detta hos länsstyrelsen. (Observera skillnaden mellan ansökan om tillstånd till avverkning i svårföryngrat område och anmälan om avverkning som används i övriga områden i landet).

Om markägaren har en nyckelbiotop som berörs av slutavverkningen skall markägaren, enligt miljöbalken, söka *samråd* med länsstyrelsen om detta.

- Tillståndsansökan och samråd kommer in till länsstyrelsen och diarieförs.

En handläggare i skogsbruksteamet utses. Om det är något som är oklart i ärendet tas en personlig kontakt med skogsägaren.

- Handläggaren *kontrollerar* det aktuella området i databasen ”Kotten” för att ta reda på om det finns höga miljövärden, natur- kultur- och sociala värden, inom det aktuella området.

¹ Denna bilaga kommer från Länsstyrelsen i Gotlands län.

- Om så är fallet går en *internremiss*/samråd till berört/berörda team, (natur- kultur eller vattenvårdsteam). Skogsägaren får information om att synpunkter i ärendet inhämtas från andra team.
- När höga miljövärden finns i området görs en *fältbesiktning* med efterföljande skogsägarkontakt.
- Efter det att besked kommit från remisstteamet skickas ett *beslut* angående avverkningstillståndet till skogsägaren. Länsstyrelsen har som mål att EN myndighet skall leverera ETT väl avvägt och sammanhållet beslut till medborgarna. Under perioden 2004–2007 beslutade länsstyrelsen i medeltal 333 tillstånd till avverkning per år.
- Tillståndet är kopplat till ett *råd* om hur miljöhänsynen bör gå till och vilka återväxtåtgärder som bör vidtas inom tre år efter avverkningen.
- Det förekommer att länsstyrelsen *avslår* en ansökan om slutavverkning, (cirka fem fall om året). Anledningen till detta kan vara extrema förhållanden i området som utgör stora problem för etablering av ny skog. Ytterligare anledningar kan vara att området hyser så stora natur- och kulturvärden att området inte skall avverkas. (Det senare har hittills mest förekommit i samband med omläggning av marken till annat än virkesproduktion).
Om en ansökan avslås tas kontakt med skogsägaren innan beslutet skickas ut.
- I en del fall har skogsägaren ansökt om tillstånd till avverkning för att sedan *lägga om marken* till annan produktion/användning än virkesproduktion. Den andelen ansökningar har legat på en relativt hög nivå under de senaste åren. Även i detta fall kan en del direkta kontakter med skogsägaren förekomma.
- I processen med avverkningstillståndet ingår således ett mer eller mindre intensivt skede med rådgivning beroende på hur komplext ärendet är.
- I jämförelse med resterande delar av landet lägger länsstyrelsen mycket resurser på att informera och ge råd till skogsägaren i samband med avverkningsmomentet.

- Det positiva med ovanstående är att mycket resurser som annars skulle läggas på att utfärda förelägganden och förbud med mera kan minimeras.

Föryngringsåtgärder efter slutavverkning, Gotland

- Senast under det *tredje året* efter det år då avverkningen utfördes skall föryngringsåtgärder vidtas på det avverkade området
- Förutom rådet i avverkningstillståndet att utföra föryngringsåtgärder får skogsägaren en *påminnelse* om att området skall åtgärdas med markberedning och plantering. Detta får skogsägaren i god tid innan det är dags för utförande av åtgärden. Samtidigt får skogsägaren en blankett för beställning av markberedning.
- Efter beställningen *markbereds* området under hösten under det tredje året. *Plantering* utförs under påföljande vår. Rådgivning i samband med planteringen förekommer. Eftersom Gotland har speciellt svåra förhållanden vad gäller etablering av ny skog prioriteras denna rådgivning relativt högt.
- Länsstyrelsen kontrollerar vilka skogsägare som har utfört återväxtåtgärderna. Om skogsägaren inte har vidtagit några åtgärder trots ett flertal påminnelser lämnas ärendet vidare till den lagansvarige i teamet. Detta skede har ibland föregåtts av en fältbesiktning.
- En *förfrågan*, remiss, skickas till markägaren om varför åtgärderna inte har utförts.
- I en del fall skriver skogsägaren eller hör av sig muntligen med en förklaring till varför åtgärderna inte har vidtagits och för en diskussion om hur man skall gå vidare.
- Om svar på remissen inte inkommer till länsstyrelsen alternativt att svaret på remissen inte utgör ett giltigt skäl till att inte vidta åtgärderna upprättas ett *föreläggande* om utförande av åtgärderna till en viss tidpunkt. Föreläggandet är kopplat till ett vitesbelopp. Vitesbeloppets storlek beräknas mot bakgrund av vad respektive återväxtåtgärd kostar att genomföra.

Även vid detta tillfälle kan kontakter mellan skogsägaren och länsstyrelsen förekomma för att räta ut vissa frågetecken.

- Fältkontroll genomförs efter det att utförande- tiden har gått ut för att ta reda på om åtgärderna är utförda.
- I det fall åtgärderna inte heller vid denna tidpunkt är utförda skickar länsstyrelsen en *ansökan om utdömande av vite* till Länsrätten, (omfattning 2–3 ärenden per år). Kontakt med skogsägaren kan förekomma även i detta skede.
- *Dom* utfärdas av Länsrätten
- Länsstyrelsen fortsätter att följa upp vad som händer i det aktuella området. Om inga åtgärder har utförts inom ett år efter länsrättens dom tar länsstyrelsen åter upp kontakten med skogsägaren. Om åtgärderna fortfarande inte utförs efter detta tas *ytterligare ett varv* med remiss och föreläggande. Vitesbeloppet i det senare dubblas jämfört med beloppet i det första föreläggandet.
- Efter länsrättens dom nummer två i samma ärende *avslutar* länsstyrelsen handläggningen av ärendet. Kostnaden för handläggningen av ett och samma ärende motiverar inte en fortsättning. Skogsägaren har dessutom fått betala den tredubbla föryngringskostnaden för att inte ha utfört åtgärderna samtidigt som planteringsbehovet kvarstår.

Röjning och gallring, Gotland

- Under denna period i skogens utveckling är kontakttillfällena mellan skogsägaren och länsstyrelsen mindre intensiva än under tidigare nämnda perioder.
- Skogsägaren kan erbjudas deltagande på *kurser* och andra *rådgivningsaktiviteter* som handlar om röjning och gallring.
- Länsstyrelsen har genomfört *röjningskampanjer* ett antal år i följd. Skogsägarna får anmäla hur stor areal man har röjt på sin fastighet. Första pris är en röjsåg. Detta är ett bra sätt att stimulera till att röja i sin skog. Åtgärdsbehovet är stort. Det skapar också en positiv kontakt mellan skogsägaren och länsstyrelsen.
- I något enstaka fall kan markägaren vilja ha hjälp med en *gallringsstämpling* som i så fall blir ett uppdrag åt länsstyrelsens skogliga uppdragsteam.
- Skogsägare hör ofta av sig och vill ha en bedömning av observerade *skogsskadors* art och förväntade konsekvenser av dessa. Länsstyrelsen bistår med kunskaper och råd. I vissa fall företas också en besiktning av skadorna med åtföljande skogsägarkontakt.
- Ofta är *nyblivna skogsägare* i behov av en kompetenshöjning i skogsskötsel. Denna målgrupp tar också kontakt med länsstyrelsen för att få råd. Skogsägare som inte bor på sin fastighet blir allt vanligare på Gotland.
- I samband med olika typer av rådgivningstillfällen kan det bli aktuellt att upprätta en *skogsbruksplan* för fastigheten. Det är då den skogliga uppdragsverksamheten som får detta i uppdrag.

En beskrivning av processen i kontakter mellan skogs- ägare och Skogsstyrelsen under en skogs omloppstid

Inledning:

Skogsstyrelsens arbetssätt har påtagligt förändrats under de senaste tio åren. Från att tidigare varit en myndighet vars främsta uppgift varit att stödja skogsbruket i produktionsfrågor har vi idag en betydligt vidare roll.

Skogsstyrelsens vision ”Skog till nytta för alla” är ett bra uttryck för det nya uppdrag och de förväntning på organisationen som finns från samhället i den nu gällande skogspolitiken. Vårt uppdrag är att verka för samhällets alla olika krav och förväntningar, inte enbart för de skogliga aktörer som finns på marknaden. Detta innebär att Skogsstyrelsens viktigaste arbetsuppgift är göra avvägningar mellan olika samhällsintressen vid skogliga åtgärder samt att bygga upp kunskap och att skapa forum för en dialog om skogens betydelse i ett brett samhällsperspektiv.

För skogsägaren upplevs vår nya roll ibland som märklig och svårförstålig. Gamla arbetssätt baserat mycket på enskild rådgivning på fastigheten har till stor del bytts ut mot grupprådgivning samt uppsökande verksamhet för enskilda sakfrågor.

Skogsstyrelsens kontaktnät är idag omfattande och i vår vardag ingår ständigt kontakter med kommuner, länsstyrelsen och olika organisationer. Kontakterna är en del av underlaget för de avvägningar som utförs.

I nedan beskrivna process fokuseras på vad skogsägaren möter i kontakten med myndigheten vilket endast utgör en liten del av den beredning som föregår ett ärende.

Slutavverkning:

1. Skogsägaren eller av denne utsett ombud skickar in en avverkningsanmälan till skogsstyrelsens distrikt. Från inkommande datum har Skogsstyrelsen 6 veckor på sig att yttra sig i ärendet. Distriktet bekräftar i brev till markägaren att anmälan har inkommit till Skogsstyrelsen.
2. Anmälan registreras och läggs in i vårt kartdatabssystem "Kotten".
3. En byråmässig granskning sker i Kotten där olika typer av informationsskikt finns som fungerar som varningssignaler för andra samhällsintressen. T.ex.
 - Nyckelbiotoper och höga naturvärden
 - Fornlämningar och övriga kulturmiljövärden
 - Naturreservat, faktiska eller planerade
 - Kommuners naturvårdsprogram
 - Vattentäkter eller känsliga vattenområden
 - En mängd olika artinventeringar m.m.

Om anmäld areal påverkas av en träff i Kotten så får en handläggare ärendet för hantering. I det här läget kan olika åtgärder bli aktuella som:

- Fältbesök med eller utan markägarkontakt
 - Samråd med kommun eller Lst.
4. Övriga anmälningar som inte har indikerat träff i Kotten granskas av ett särskilt team som avgör om ett område bör fältbesökas eller ej. En viktig faktor vid bedömningen är lokal kunskap. (gäller såväl produktion som miljö).
 5. Om en anmäld avverkning kommer i konflikt med övriga samhällsintressen eller lagstiftning kontaktas markägaren. I dialogen med markägaren prövas olika frågor som t.ex.

- frivillig avsättning
- hänsyn vid åtgärden
- områdesskydd
- råd
- förbud
- alternativ föryngringsmetod.

Utifrån det samrådet upprättas en dokumentation som tillskickas markägaren och eventuella ombud.

Kommentar:

Mycket av processen handlar om dialog med markägaren om motiv för olika åtgärder. Det är mycket ovanligt med förbud och beslut mot markägarens vilja om t.ex. biotopskydd. Det är dock viktigt att notera att Skogsstyrelsen alltid följer vår målnivå i dialogen. Det innebär att vi inte kompromissar med markägaren för att nå enighet på bekostnad av andra samhällsintressen om så inte är motiveerat (avvägningen).

På Norrköpings distrikt är det årligen mellan 12–1 400 anmälningar. 2007 besöktes 33 % i fält.

Föryngringsåtgärder efter slutavverkning

Föryngringsplikt enligt Skogsvårdslagen inträder under det tredje året efter avverkning, alternativt 5 år vid självföryngring.

Kontakterna med myndigheten sker i huvudsak med "klarkort". När det är dags för föryngringsåtgärd skickas en påminnelse till markägaren där han/hon ombeds att deklarerar vilka åtgärder som är vidtagna. En del av de inkomna svaren samt flera av de uteblivna reaktionerna kontrolleras i fält. Efter kontroll vidtalas de som inte har utfört åtgärd. Oftast följs detta av ett föreläggande.

Utöver klarkort sker en hel del rådgivning till markägare som önskar stöd för hur återväxtåtgärderna ska utföras. Därutöver sker kontakterna i huvudsak på skogs dagar/-kvällar som berör föryngring.

Röjning

Kontakterna vid röjning uppstår i samband med fastighetsvis rådgivning samt via information om flygbildstolkning.

Varje år flygbildtolkas ca: 25 % av distriktets areal där lövröjningbehovet analyseras. Information skickas ut till berörda markägare och följs senare upp av ett klarkort liknande det för föryngring. I samband med utskicket till skogsägaren informeras om skogs dagar i närheten som berör röjning. Vi erbjuder dessutom enskild rådgivning för de som önskar. Många skogsägare har uttryckt det som positivt att få den här informationen.

Gallring

Kontakterna mellan skogsägare/myndighet är inte lika intensiva som under övriga åtgärder. Kontakten sker i huvudsak när en skogsägare aktivt söker rådgivning samt mer sällan vid skogs dagar som Skogsstyrelsen anordnar.

Sammanfattning:

Kommunikationen mellan skogsägare och distriktet sker i huvudsak inom de för vår organisations prioriterade målområden. Därutöver sker naturligtvis en mängd kontakter under en omloppstid för mer allmänna frågeställningar. Särskilt påtagligt under senare år har varit de kontakter som skett efter stormarna och med efterföljande problem med granbarkborrar.

Skogsstyrelsen har även utvecklat informationsmöjligheterna via Internet samt genom tidningen "Skogseko" som säkert minskar behovet av s.k. allmän rådgivning.

I övrigt finns kontakterna genom vår uppdragsverksamhet där jag särskilt vill peka på Grön plan som ett är ett mycket bra instrument för rådgivning/information.

Mats Holm
Distriktschef

Utredningens kontakter

Under arbetet har utredningen haft interna kontakter med Regeringskansliet, men vi har också träffat representanter för bland annat nedanstående myndigheter och organisationer i Sverige. Förutom dessa möten har telefon- och e-postkontakter tagits med olika personer som på olika sätt berörs av eller har synpunkter på utredningen. Utredaren har också, i egenskap av landshövding för Värmland, haft kontakter med personer som har skoglig anknytning.

Offentliga utredningar

Ansvarskommittén (Fi 2003:02)

Förvaltningskommittén (Fi 2006:08)

Myndigheter och andra offentliga aktörer

Skogsstyrelsen

Naturvårdsverket

Statskontoret

Jordbruksverket

Gotlands kommun

Länsstyrelser

Intresseorganisationer och företag

SACO och ST vid Länsstyrelsen i Gotlands län

SACO och ST vid Skogsstyrelsen

LRF

Mellanskog

Hushållningssällskapet

Liljewalchska stiftelsen

Gotlandsflis AB

Svenska Kyrkan, Visby stift.

Statens offentliga utredningar 2008

Kronologisk förteckning

1. Barlastvattenkonventionen – om Sveriges anslutning. N.
2. Immunitet för stater och deras egendom. UD.
3. Skyddet för den personliga integriteten. Bedömningar och förslag. Ju.
4. Omreglering av apoteksmarknaden. S.
5. Könsdiskriminerande reklam. Kränkande utformning av kommersiella meddelanden. IJ.
6. Fastighetsmäklaren och konsumenten. Ju.
7. Världsklass! Åtgärdsplan för den kliniska forskningen. U.
8. Bidrag på lika villkor. U.
9. Transportinspektionen. En myndighet för all trafik. + Bilagor. N.
10. 21+1→2. En ny myndighet för tillsyn och effektivitetsgranskning av socialförsäkringen. S.
11. Frihet för studenter – om hur kår- och nationsobligatoriet kan avskaffas. U.
12. Finansiella sektorn bär frukt. Analys av finansiella sektorn ur ett svenskt perspektiv. Fi.
13. Bättre kontakt via nätet – om anslutning av förnybar elproduktion. + Annex: Grid issues for electricity production based on renewable energy sources in Spain, Portugal, Germany, and United Kingdom. N.
14. Timmar, kapital och teknologi – vad betyder mest? En analys av produktivitetens utvecklingen med hjälp av tillväxtbokföring. Fi.
15. LOV att välja – Lag Om Valfrihetssystem. S.
16. Förtursförklaring i domstol. Ju.
17. Frivux – valfrihet i vuxenutbildningen. U.
18. Evidensbaserad praktik inom social tjänsten – till nytta för brukaren. S.
19. Att slutförvara långlivat farligt avfall i undermarksdeponi i berg. M.
20. Patentskydd för biotekniska uppfinningar. Ju.
21. Permanent förändring. Globalisering, strukturomvandling och sysselsättningsdynamik. Fi.
22. Ett stabbsstöd i tiden. Fi.
23. Konsulär katastrofinsats. UD.
24. Svensk klimatpolitik. M.
25. Ett energieffektivare Sverige + Bilaga. N.
26. Värna språken – förslag till språklag. Ku.
27. Framtidsvägen – en reformerad gymnasieskola + Bilagedel. U.
28. Apoteksdatalagen. S.
29. Yrkeshögskolan. För yrkeskunnande i förändring. U.
30. Forskningsfinansiering – kvalitet och relevans. U.
31. Miljödomstolarna – domkretsar – lokalisering – handläggningsregler. M.
32. Avskaffande av revisionsplikten för små företag. Ju.
33. Detaljhandel med vissa receptfria läkemedel. S.
34. Lättare att samverka – förslag om förändringar i samtjänstlagen. Fi.
35. Digital-TV-övergången. + Engelsk översättning. Ku.
36. Svenska Spels nätpoker. En utvärdering. Fi.
37. Vårdval i Sverige. S.
38. EU, allmännyttan och hyrorna. + Bilagor. Fi.
39. Framtidens polisutbildning. Ju.
40. Bredband till hela landet. N.
41. Människohandel och barnäktenskap – ett förstärkt straffrättsligt skydd + bilaga. Ju.
42. Normgivningsmakten. Expertgruppsrapport Ju.

43. Tre rapporter till Grundlagsutredningen. Ju.
44. Transportinspektionen.
Ansvarslag för vägtrafiken m.m. N.
45. Rapporter från en mr-verkstad. IJ.
46. Handel med läkemedel för djur. S.
47. Frågor om hyra och bostadsrätt. Ju.
48. En utvecklad havsmiljöförvaltning. M.
49. Aktiekapital i privata aktiebolag. Ju.
50. Skyddet för samhällsviktig verksamhet. Fö.
51. Värdigt liv i äldreomsorgen. S.
52. Legitimation och skärpta behörighetsregler. U.
53. Styra rätt! Förslag om Sjöfartsverkets organisation. N.
54. Obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. A.
55. Kustbevakningens rättsliga befogenheter. Fö.
56. Mångfald som möjlighet. Åtgärder för ökad integration på landsbygden. Jo.
57. Skattelättnader för hushållstjänster. Fi.
58. Egenansvar – med professionellt stöd. IJ.
59. Föreningsfostran och tävlingsfostran.
En utvärdering av statens stöd till idrotten. Ku.
60. Personnummer och samordningsnummer. Fi.
61. Krisberedskapen i grundlagen.
Översyn och internationell utblick.
Expertgruppsrapport Ju.
62. Myndighet för miljön
– en granskning av Naturvårdsverket. M.
63. Förstärkt skydd för företagshemligheter. Ju.
64. Kontinuitet och förändring. + Lättläst + Daisy. Ku.
65. Sekretess och offentliga biträden i utlänningsärenden. Ju.
66. Arbetsförmåga?
En översikt av bedömningsmetoder i Sverige och andra länder. S.
67. Enklare redovisning. Ju.
68. Bygg – helt enkelt! M.
69. Välja fritt och välja rätt. Drivkrafter för rationella utbildningsval. Fi.
70. Slutförvaring av kärnavfall. Kärnavfallsrådets yttrande över SKB:s Fud-program 2007. M.
71. Uppföljning av kriminalvårdens effektiviseringsarbete. Ju.
72. Effektivare signaler. N.
73. Kemikalietillsyn
– organisation och finansiering. M.
74. Rätt och riktigt. Åtgärder mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Fi.
75. Ägande och förvaltning av hyreshus. Ju.
76. F-skatt åt flera. Fi.
77. Möjlighet att leva som andra. Ny lag om stöd och service för vissa personer med funktionsnedsättning. + Bilagor + Lättläst + Daisy. S.
78. Eftersök av trafikskadat vilt. En kostnad för trafikförsäkringen? S.
79. Revisorerers skadeståndsansvar. Ju.
80. Beskattningsstidpunkten för näringsverksamhet. Fi.
81. Stalkning – ett allvarligt brott. Ju.
82. Vägen tillbaka för överskuldsetta. Ju.
83. Avgifter inom arbetslöshetsförsäkringen. A.
84. Alkolås för rattfyllerister och körkortspröv i privat regi. N.
85. Straff i proportion till brottets allvar. Ju.
86. Prövning av vindkraft. M.
87. Åklagarväsendets brottsbekämpning. Integritet – Effektivitet. Ju.
88. Elektroniskt kungörande av författningar. Ju.
89. Trygghetssystemen för företagare. N.
90. Svensk export och internationalisering. Utveckling, utmaningar, företagsklimat och främjande. UD.
91. En svensk veteranpolitik, del 2.
Ansaret för personalen före, under och efter internationella militära insatser. Fö
92. Konkurrens på spåret. N.
93. Partsinsyn och ny teknik i domstol, m.m. Ju.
94. Tillval i hyresrätt. Ju.
95. Enklare semesterregler. A.
96. Kommersiell radio
– nya sändningsmöjligheter. Ku.
97. Styr samverkan
– för bättre service till medborgarna. Fi.
98. Totalförsvarsplikten i framtiden. Fö.
99. Nya ersättningsbestämmelser i expropriationslagen, m.m. Ju.

100. Bidragsspärr. Fi.
101. Ny inriktning av frivillig beredskaps-
verksamhet. Fö.
102. Brist på brådska
– en översyn av aktivitetsersättningen.
+ Lättläst + Daisy. S.
103. Hur ska skogspolitiken genomföras
på Gotland? Jo.

Statens offentliga utredningar 2008

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Skyddet för den personliga integriteten.
Bedömningar och förslag. [3]
Fastighetsmäklaren och konsumenten. [6]
Förtursförklaring i domstol. [16]
Patentskydd för biotekniska uppfinningar.
[20]
Avskaffande av revisionsplikten för små
företag. [32]
Framtidens polisutbildning. [39]
Människohandel och barnäktenskap – ett för-
stärkt straffrättsligt skydd+ bilaga. [41]
Normgivningsmakten.
Expertgruppsrapport XI. [42]
Tre rapporter till Grundlagsutredningen. [43]
Frågor om hyra och bostadsrätt. [47]
Aktiekapital i privata aktiebolag. [49]
Krisberedskapen i grundlagen.
Översyn och internationell utblick.
Expertgruppsrapport. [61]
Förstärkt skydd för företagshemligheter. [63]
Sekretess och offentliga biträden i utlännings-
ärenden. [65]
Enklare redovisning. [67]
Uppföljning av kriminalvårdens effektiviser-
ingsarbete. [71]
Ägande och förvaltning av hyreshus. [75]
Revisorers skadeståndsansvar. [79]
Stalkning – ett allvarligt brott. [81]
Vägen tillbaka för överskuldsetta. [82]
Straff i proportion till brottets allvar. [85]
Åklagarväsendets brottsbekämpning.
Integritet – Effektivitet. [87]
Elektroniskt kungörande av författningar. [88]
Partsinsyn och ny teknik i domstol, m.m. [93]
Tillval i hyresrätt. [94]
Nya ersättningsbestämmelser i expropriations-
lagen, m.m. [99]

Utrikesdepartementet

Immunitet för stater och deras egendom. [2]
Konsulär katastrofinsats. [23]
Svensk export och internationalisering.
Utveckling, utmaningar, företagsklimat
och främjande. [90]

Försvarsdepartementet

Skyddet för samhällsviktig verksamhet. [50]
Kustbevakningens rättsliga befogenheter. [55]
En svensk veteranpolitik, del 2.
Ansaret för personalen före, under och
efter internationella militära insatser. [91]
Totalförsvarsplikten i framtiden. [98]
Ny inriktning av frivillig beredskaps-
verksamhet. [101]

Socialdepartementet

Omreglering av apoteksmarknaden. [4]
21+1→2. En ny myndighet för tillsyn
och effektivitetsgranskning av social-
försäkringen. [10].
LOV att välja – Lag Om Valfrihetssystem. [15]
Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten
– till nytta för brukaren. [18]
Apoteksdatalagen. [28]
Detaljhandel med vissa receptfria läkemedel.
[33]
Vårdval i Sverige. [37]
Handel med läkemedel för djur. [46]
Värdigt liv i äldreomsorgen. [51]
Arbetsförmåga?
En översikt av bedömningsmetoder i
Sverige och andra länder. [66]
Möjlighet att leva som andra. Ny lag om stöd
och service för vissa personer med
funktionsnedsättning. + Bilagor + Lättläst
+ Daisy. [77]
Eftersök av trafikskadat vilt. En kostnad för
trafikförsäkringen. [78]

Brist på brådska

- en översyn av aktivitetsersättningen.
- + Lättläst + Daisy. [102]

Finansdepartementet

Finansiella sektorn bär frukt.

- Analys av finansiella sektorn ur ett svenskt perspektiv. [12]

Timmar, kapital och teknologi

- vad betyder mest?
- En analys av produktivitetsutvecklingen med hjälp av tillväxtbokföring. [14]

Permanent förändring.

- Globalisering, strukturomvandling och sysselsättningsdynamik. [21]

Ett statsstöd i tiden. [22]

Lättare att samverka

- förslag om förändringar i samtjänstlagen. [34]

Svenska Spels nätpoker. En utvärdering. [36]

EU, allmännyttan och hyrorna.

- + Bilagor. [38]

Skattelättnader för hushållstjänster. [57]

Personnummer och samordningsnummer. [60]

Välja fritt och välja rätt. Drivkrafter för rationella utbildningsval. [69]

Rätt och riktigt. Åtgärder mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. [74]

F-skatt åt flera. [76]

Beskattningstidpunkten för näringsverksamhet. [80]

Styr samverkan

- för bättre service till medborgarna. [97]

Bidragsspärr. [100]

Utbildningsdepartementet

Världsklass! Åtgärdsplan för den kliniska forskningen. [7]

Bidrag på lika villkor. [8]

Frihet för studenter – om hur kår- och nationsobligatoriet kan avskaffas. [11]

Frivux – valfrihet i vuxenutbildningen. [17]

Framtidsvägen – en reformerad gymnasieskola + Bilagedel. [27]

Yrkeshögskolan. För yrkeskunnande i förändring. [29]

Forskningsfinansiering – kvalitet och relevans. [30]

Legitimation och skärpta behörighetsregler. [52]

Jordbruksdepartementet

Mångfald som möjlighet. Åtgärder för ökad integration på landsbygden. [56]

Hur ska skogspolitiken genomföras på Gotland? [103]

Miljödepartementet

Att slutförvara långlivat farligt avfall i undermarksdeponi i berg. [19]

Svensk klimatpolitik. [24]

Miljödomstolarna – domkretsar – lokalisering – handlägningsregler. [31]

En utvecklad havsmiljöförvaltning. [48]

Myndighet för miljön

- en granskning av Naturvårdsverket. [62]

Bygg – helt enkelt! [68]

Slutförvaring av kärnavfall. Kärnavfallsrådets yttrande över SKB:s Fud-program 2007. [70]

Kemikalietillsyn

- organisation och finansiering. [73]

Prövning av vindkraft. [86]

Näringsdepartementet

Barlastvattenkonventionen – om Sveriges anslutning. [1]

Transportinspektionen. En myndighet för all trafik. + Bilagor. [9]

Bättre kontakt via nätet – om anslutning av förnybar elproduktion.

- + Annex: Grid issues for electricity production based on renewable energy sources in Spain, Portugal, Germany, and United Kingdom. [13]

Ett energieffektivare Sverige + Bilaga. [25]

Bredband till hela landet. [40]

Transportinspektionen. Ansvarslag för vägtrafiken m.m. [44]

Styra rätt! Förslag om Sjöfartsverkets organisation. [53]

Effektivare signaler. [72]

Alkolås för rattfyllerister och körkortspröv i privat regi. [84]

Trygghetssystemen för företagare. [89]

Konkurrens på spåret. [92]

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Könsdiskriminerande reklam.

- Kränkande utformning av kommersiella meddelanden. [5]

Rapporter från en mr-verkstad. [45]
Egenansvar – med professionellt stöd. [58]

Kulturdepartementet

Värna språken – förslag till språklag. [26]
Digital-TV-övergången.
+ Engelsk översättning. [35]
Föreningsfostran och tävlingsfostran.
En utvärdering av statens stöd till idrotten.
[59]
Kontinuitet och förändring. + Lättläst +
Daisy. [64]
Kommersiell radio
– nya sändningsmöjligheter. [96]

Arbetsmarknadsdepartementet

Obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. [54]
Avgifter inom arbetslöshetsförsäkringen. [83]
Enklare semesterregler. [95]